

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA UKREPOV ZA ZMANJŠEVANJE PLASTIČNIH
ODPADKOV V HOTELSKIH SOBAH**

Ljubljana, februar 2021

NEŽA BATAGELJ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Neža Batagelj, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza ukrepov za zmanjševanje plastičnih odpadkov v hotelskih sobah, pripravljenege v sodelovanju s svetovalko red. prof. dr. Ljubica Knežević Cvelbar

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 UPORABA PLASTIKE IN VPLIV NA OKOLJE	4
1.1 Lastnosti in uporaba plastike v svetu	4
1.2 Vpliv plastike in plastičnih odpadkov na okolje.....	5
1.3 Uporaba plastike v turizmu in posledični vpliv na okolje	8
1.4 Vizija za krožno gospodarstvo na področju plastike	11
1.5 Direktiva EU o plastiki za enkratno uporabo.....	12
2 PLASTIKA V HOTELU IN PRIMERI DOBRE PRAKSE PROGRAMOV ZA ZMANJŠEVANJE KOLIČIN PLASTIČNIH ODPADKOV	14
2.1 Plastika in plastični odpadki po hotelskih oddelkih	14
2.2 Primeri dobre prakse programov za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov v mednarodnih hotelskih verigah	15
2.2.1 Marriott International	16
2.2.2 Scandic Hotels	16
2.2.3 Hilton Hotels & Resorts.....	17
2.3 Okoljski znaki.....	18
2.3.1 EU Marjetica.....	18
2.3.2 Green Key ali Zeleni ključ.....	19
2.4 ZELENA SHEMA SLOVENSKEGA TURIZMA	20
2.5 MODEL 5R.....	21
3 METODOLOGIJA	23
3.1 Raziskovalna vprašanja.....	23
3.2 Metode dela.....	24
4 ANALIZA PORABE PLASTIKE IN PLASTIČNIH ODPADKOV V HOTELSKIH SOBAH	26
4.1 Opis značilnosti hotelov	26
4.2 Plastični odpadki v hotelski sobi zunanjega izvora.....	27
4.3 Plastični odpadki ustvarjeni zaradi ponudbe izdelkov za enkratno uporabo v hotelski sobi	29
4.4 Uporaba plastike in količina plastičnih odpadkov med krizo COVID-19	35
4.5 Ukrepi za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov.....	37

4.6	Odgovori na raziskovalna vprašanja	39
5	Ukrepi za zmanjševanje uporabe plastike in količin plastičnih odpadkov v hotelskih sobah	40
6	DISKUSIJA	45
6.1	Omejitve pri raziskovanju	46
6.2	Priporočila za nadaljnje raziskovanje	47
	SKLEP	47
	LITERATURA IN VIRI.....	48
	PRILOGE	53

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Opis značilnosti hotelov	26
Tabela 2:	Najpogostejši plastični odpadki v hotelski sobah	28
Tabela 3:	Popis plastike v hotelski sobi	30
Tabela 4:	Popis izdelkov v mini baru.....	32
Tabela 5:	Popis plastike v kopalnici.....	34
Tabela 6:	Ukrepi za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov v hotelih.....	37

KAZALO PRILOG

Priloga 1:	Vprašalnik za intervjuje.....	1
------------	-------------------------------	---

SEZNAM KRATIC

EU - Evropska unija

PET - polietilen tereftalat

PVC - polivinilklorid

PP - polipropilen

PS - polistiren

ZSST - Zelena shema slovenskega turizma

NIJZ - Nacionalni inštitut za javno zdravje

5R - (ang. reduce, recover, reuse, recycle, replace)

UVOD

Dandanes je plastika tako vsesplošno razširjena snov, da si skoraj ne moremo predstavljati življenja brez nje. Je pomemben del vsakdanjega življenja in gospodarstva. V zadnjih petdesetih letih se je svetovna proizvodnja plastike povečala za dvajsetkrat, leta 2016 je znašala kar 335 milijonov ton. Od tega je od 33 % do 50 % plastike za enkratno uporabo (Garcés-Ordóñez, Espinosa, Cardoso, Cardozo & Anjos, 2020). V naslednjih dvajsetih letih ocenjujejo, naj bi se proizvodnja te podvojila. Plastika ima veliko dobrih lastnosti, kot so zagotavljanje varnosti hrane, velik pomen ima pri inovacijah v zdravstvu, pri izdelavi izolirnih materialov in posledično pri nižjih računih za energijo itd. (Evropska komisija, 2018).

Ob vseh njenih pozitivnih lastnostih in njene vsestranske uporabe je tu tudi njena negativna stran. Kar vzbuja skrb, so velike količine plastičnih odpadkov, ki obremenjujejo okolje v vodi in na kopnem ter s tem povzročajo veliko gospodarsko in okoljsko škodo. Na svetovni ravni konča v oceanih vsako leto od 5 do 13 milijonov ton plastike, kar predstavlja od 1,5 do 4 % svetovne proizvodnje plastike. Plastika obsega v oceanih po ocenah več kot 80 % vseh odpadkov. Kosi plastičnih odpadkov so naplavljeni na kopno, tvorijo območja gosto posejanih morskih odpadkov, lahko pa tudi razpadejo v mikroplastiko. To najdemo na kopnem in v vodi. Skupna ekonomska škoda za morske ekosisteme zaradi plastičnega onesnaževanja je ocenjena na 13 milijard ameriških dolarjev na leto (Xanthos & Walker, 2017). Morski odpadki ne povzročajo samo okoljske škode, temveč tudi gospodarsko škodo za turizem, ribolov in ladijski promet (Evropska komisija, 2018).

Proizvodnja plastike in sežiganje njenih odpadkov povzročata okoljsko škodo tudi v obliki izpuščanja toplogrednih plinov. Globalno letno prispevata kar 400 milijonov ton CO₂. Čeprav bi uporaba reciklirane plastike lahko zmanjšala emisije CO₂ in dosegla visoke letne prihranke energije, so v Evropski uniji možnosti za recikliranje plastičnih odpadkov v veliki večini neizkoriščene. V Evropi je recikliranih manj kot 30 % vseh plastičnih odpadkov, povečuje pa se njihova stopnja sežiganja. Tudi povpraševanje po reciklirani plastiki je v Evropi zelo nizko (Evropska komisija, 2018).

Plastično onesnaževanje povzroča veliko škodo za turizem, vendar pa je turizem, dejavnost, ki z uporabo plastičnih izdelkov tudi sama povzroča okoljsko škodo. Velika večina plastike, uporabljene v turizmu, je v obliki izdelkov za enkratno uporabo, ki pa se ne reciklirajo. To posledično vodi v ogromne količine odpadkov, ki onesnažujejo okolje (The One Planet network, 2020).

Plastični odpadki, ki pristanejo v vodi, so odgovorni za skoraj milijon poginulih morskih ptic, 100.000 morskih sesalcev, želv in ogromno število rib. Če se bo trend odlaganja plastičnih odpadkov v oceane nadaljeval, bo do leta 2050 v njih več plastike kot rib. In

glede na to, da je 80 % celotnega turizma prav v obmorskih regijah, je ta sektor velik krivec za to vrsto onesnaževanja. Na primer, v času visoke turistične sezone se je količina morskih odpadkov v Sredozemlju povečala za kar 40 %. K onesnaževanju vode prispeva tudi mestni turizem, saj ogromne količine plastičnih odpadkov pristanejo v rekah, ki se iztekajo v oceane (The One Planet network, 2020).

Turistična podjetja lahko pripomorejo k zmanjšanju količin plastičnih odpadkov, še posebej v hotelskem sektorju. Od prenehanja uporabe plastičnih izdelkov za enkratno uporabo, vzpostavitve sistema notranje komunikacije in usposabljanja zaposlenih, do vzpostavitve sistema komuniciranja z gosti in nasveti, kako prispevati k čim manjši količini plastičnih odpadkov in bolj trajnostnemu vedenju (Bauske, Von Münchhausen, Plitharas & Tsoukalas, 2019).

Rezultati dosedanjih študij v turizmu kažejo, da manjša poraba plastike prispeva k zmanjševanju stroškov podjetij ter zmanjšanju toplogrednih plinov. Večina hotelov posega predvsem po ukrepih, ki se nanašajo na zmanjševanje uporabe produktov za enkratno uporabo. Študije dokazujejo, da podjetja premalo pozornosti namenjajo ozaveščanju in usposabljanju zaposlenih o problematiki plastičnih odpadkov. Rezultati kažejo, da je ključnega pomena komunikacija z gosti, saj je večina od njih pozitivno naravnana k temu, da hotel izvaja ukrepe za zmanjševanje porabe plastike. Bolj kot so gostje okoljsko ozaveščeni, lažje hoteli te ukrepe izvajajo. Pri ozaveščenosti gostov ima velik pomen tudi država, iz katere prihajajo (Bauske, Von Münchhausen, Plitharas & Tsoukalas, 2019).

Velik problem za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov je prinesla tudi pandemija koronavirusa, COVID-19. Od izbruha virusa je povpraševanje po proizvodih, narejenih iz plastike, kot so zaščitne maske, rokavice, vrečke, skokovito naraslo. Pokazalo se je, da je plastika med pandemijo nepogrešljiva in vzrok za velike količine novih plastičnih odpadkov (Hughes, 2020). Po ocenah se bo v hotelih ob ponovnem odprtju povečala količina plastičnih proizvodov in posledično odpadkov, saj bodo po priporočilih Svetovne zdravstvene organizacije morali imeti na zalogi zadostno število zaščitne opreme, narejene iz plastike (World Health Organization, 2020).

Predmet raziskave je priti korak bližje reševanju problema uporabe plastike in plastičnih odpadkov v turizmu, in sicer s poudarkom na hotelih v Sloveniji - natančno v hotelskih sobah - in plastičnih odpadkih, ki jih ustvari gost, s poudarkom na plastiki za enkratno uporabo. Z raziskavo želim izvedeti, kako se hoteli v Sloveniji spopadajo s to problematiko, s predlaganimi ukrepi pa želim prispevati k reševanju te problematike.

Namen raziskovalnega dela je z ustreznimi ukrepi prispevati k zmanjševanju količin ustvarjenih plastičnih odpadkov in porabe plastike v hotelskih sobah s strani gostov.

V magistrski nalogi sem si zastavila 5 ciljev, ki si sledijo:

- izvedeti, kakšni so že obstoječi uspešni programi za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov v mednarodnih hotelskih verigah.
- izvedeti, katere plastične odpadke puščajo gostje v sobah in v kakšnih količinah.
- izvedeti, ali posamezen hotel v Sloveniji že uvaja ukrepe za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov in porabe plastike.
- raziskati, kateri ukrepi za zmanjševanje plastike v hotelskih sobah bi bili učinkoviti.
- podati ukrepe za zmanjšanje porabe plastike in količin plastičnih odpadkov v hotelskih sobah.

V magistrskem delu bom iskala odgovore na štiri ključna raziskovalna vprašanja:

- Katere in koliko plastičnih odpadkov v hotelskih sobah povzroča gost?
- Katere in koliko plastičnih odpadkov v hotelskih sobah povzroča hotel?
- S katerimi ukrepi bi lahko hotelska podjetja zmanjšala količino plastičnih odpadkov v hotelskih sobah?
- Ali se bo zaradi krize COVID-19 povečala uporaba plastike v hotelskih sobah?

V teoretičnem delu raziskave bom uporabila namizno raziskavo za iskanje sekundarnih podatkov, in sicer o uporabi plastike in njenem vplivu na okolje, s poudarkom na turizmu. Sekundarni podatki bodo obsegali tudi primere dobrih praks v mednarodnih hotelskih verigah, okoljske znake, Zeleno shemo slovenskega turizma (v nadaljevanju ZSST) ter model 5R.

V empiričnem delu raziskave sem kot metodo zbiranja primarnih podatkov izbrala delno strukturiran intervju. Intervjuji bodo individualni in bodo potekali z zaposlenimi v desetih hotelih po Sloveniji. Za ciljno populacijo sem določila vodje gospodinjskega oddelka. Zanje sem se odločila, ker imajo največ informacij o raziskovalni problematiki. Te se nanašajo na izvor plastičnih odpadkov v hotelskih sobah, torej uporabljeni produkti, ki jih ponuja hotel, ter plastični odpadki, ki jih gostje iz zunanjega okolja sami prinesejo v sobo. Vprašanja bodo deljena na sklope o sistemu čiščenja, o že sprejetih ukrepih, o odpadkih v sobi, odpadkih v kopalnici ter o njihovem izvoru.

V vzorec sem izbrala 10 hotelov, ki se razlikujejo po številu sob, torej večje in manjše hotele. Poleg tega sem izbrala hotele, ki se razlikujejo v lokaciji, tiste, ki se nahajajo v mestnem središču, in hotele, ki se nahajajo izven tega. Hoteli bodo deljeni tudi na tip gostov, ki prevladuje v njih, in sicer na poslovne goste ter na pristočasne goste.

Magistrsko delo je v osnovi deljeno na teoretični in empirični del. V okviru teoretičnega dela bom najprej, to je v prvem poglavju, opravila pregled literature s področja plastike in njenega vpliva na okolje, predvsem s strani turizma. V drugem poglavju bom natančno opisala, v katerih hotelskih oddelkih najdemo plastiko in plastične odpadke, predstavila bom programe za zmanjševanje plastičnih odpadkov velikih hotelskih verig, okoljske

znake, ZSST ter model 5R. V tretjem poglavju bom orisala teoretično osnovo za metodološki pristop k raziskovalnemu delu.

V empiričnem delu bom, to je v četrtem poglavju, analizirala raziskavo in predstavila izsledke iz poglobljenih intervjujev. V tem poglavju bom tudi odgovorila na raziskovalna vprašanja. V petem poglavju bom podala ukrepe, kako zmanjšati porabo plastike in količino plastičnih odpadkov v hotelskih sobah. Ukrepi si bodo sledili od najlažjega do najtežjega načina implementacije. V šestem poglavju sledi diskusija, kjer bom povzela ugotovitve celotne raziskave. V tem poglavju bom omenila tudi omejitve in priporočila za nadaljnje raziskovanje. Sledi še sklep, seznam literature in virov ter priloge.

1 UPORABA PLASTIKE IN VPLIV NA OKOLJE

1.1 Lastnosti in uporaba plastike v svetu

Ime plastika izhaja iz grške besede plastikos, ki pomeni oblikovati, ulivati. Je skupno ime za vrsto sintetičnih in pol-sintetičnih materialov, ki imajo širok spekter uporabe. Zgodovina plastike in plastičnih izdelkov, kot jih poznamo danes, je dolga okoli 100 let. Danes najdemo plastiko skoraj povsod. Plastični proizvodi pripomorejo k temu, da je naše življenje varnejše, čistejše in lažje. Najdemo jih na oblačilih, ki jih nosimo, v hišah, v katerih živimo, in v avtomobilih, v katerih se vozimo. Televizije, računalniki, igrače, različne naprave, ki jih uporabljamo, so narejene iz plastike (PlasticsEurope, 2020).

Plastika se pridobiva iz naravnih, organskih materialov, kot je celuloza, premog, sol. Večina tipov plastike pa je pridobljena s predelavo surove nafte. Do pridobljenega končnega izdelka je potrebnih več postopkov. Od razbijanja dolge verige ogljikovodikov v monomere, polimerizacije, segrevanja mase in končnega vlivanja. Plastičnost materiala med obdelavo omogoča vlivanje, iztiskanje ali stiskanje v različne oblike, kot so: filmi, vlakna, cevi, steklenice, škatle (PlasticsEurope, 2020).

Plastika je izredno vsestransko uporaben material, zato je idealen za različne vrste izdelkov in uporaben v različnih panogah. Plastični izdelki so odporni proti koroziji na številne snovi, zato so primerni za uporabo v neugodnih okoljih. Njihova prednost se kaže v nizki teži, ki je posledica relativno nizke gostote. Oblikovanje v kompleksne oblike ni težavno, poleg tega pa imajo sposobnost integriranja drugih materialov. Prednost plastike je tudi ta, da, četudi njene fizikalne lastnosti ne ustrezajo točno določenim zahtevam, jih lahko dosežejo z različnimi postopki, kot so: dodajanje barv, ojačevalcev itd. Zaradi teh lastnosti je plastika pogosto uporabljena v panogah, kot so: kmetijstvo, zdravstvo, avtomobilska industrija, energetika, gradbeništvo, šport in elektronika (PlasticsEurope, 2020).

Polietilen tereftalat (PET v nadaljevanju) je najbolj pogost tip plastike na svetu. Primeren je za recikliranje in ponovno uporabo. Najpogosteje se ga uporablja za plastenke gaziranih pijač in plastenke za vodo.

Polietilen visoke gostote (HDPE): primeren je za recikliranje in ponovno rabo. Najdemo ga v steklenicah gelov za prhanje in šamponov, v vrečkah za smeti.

Polivinilklorid (PVC v nadaljevanju): ta tip plastike se zelo redko reciklira. Najdemo ga v vodovodnih in kanalizacijskih ceveh, nakupovalnih vrečkah.

Polietilen nizke gostote (LDPE): primeren je za recikliranje. Iz tega tipa plastike so narejene vrečke za zamrzovanje hrane, nakupovalne vrečke ...

Polipropilen (PP v nadaljevanju): recikliranje tega tipa plastike je težavno. To najdemo v obliki embalaže, plastičnih slamic, plastičnih pokrovčkov, v kozarcih in krožnikih za enkratno uporabo.

Polistiren (PS v nadaljevanju): recikliranje tega tipa plastike je zelo težavno. To plastiko najdemo v obliki plastičnega pribora za enkratno uporabo, plastičnih skodelic za kavo ter v plastičnih škatlah za hrano.

Polikarbonat (PC): recikliranje je mogoče, vendar je proces zahteven in trajajoč. To plastiko najdemo v obliki CD-jev, DVD-jev.

1.2 Vpliv plastike in plastičnih odpadkov na okolje

Plastika ima veliko dobrih lastnosti in si danes brez nje praktično ne moremo predstavljati življenja. Vendar predstavlja za okolje tudi veliko nevarnost, predvsem zaradi odpadkov, ki nastanejo zaradi uporabe izdelkov, narejenih iz plastike. V zadnjih petdesetih letih se je svetovna proizvodnja plastike povečala za dvajsetkrat in je leta 2016 znašala kar 335 milijonov ton (Garcés-Ordóñez, Espinosa, Cardoso, Cardozo & Anjos, 2020). V naslednjih dvajsetih letih ocenjujejo, naj bi se še podvojila (Evropska komisija, 2018).

Na svetovni ravni konča v oceanih vsako leto od 5 do 13 milijonov ton plastike, kar predstavlja od 1,5 do 4 % svetovne proizvodnje plastike. Plastika obsega po ocenah več kot 80 % vseh odpadkov v morju (Evropska komisija, 2018).

Plastika prihaja v ocean iz več virov: z obalnimi rekreacijskimi dejavnostmi, kamor spada turizem, izpustom gospodinjskih in industrijskih odpadnih voda, uhajanjem komunalnih odpadkov, ekstremnimi podnebnimi dogodki, kot so nevihte in poplave, komercialnim ribolovom, ribogojstvom in kmetijstvom (Garcés-Ordóñez, Espinosa, Cardoso, Cardozo & Anjos, 2020). Plastični odpadki so posledica neučinkovitih sistemov ločenega zbiranja in slabega sodelovanja potrošnikov v takih sistemih (Xanthos & Walker, 2017).

Plastični odpadki prehajajo s celine v morja preko rek, ki služijo kot transportne poti.ocene kažejo, da preko rek v morja priteče od 1,15 do 2,41 milijonov ton plastičnih odpadkov na leto. Od tega največ iz azijskih rek (Garcés-Ordóñez, Espinosa, Cardoso, Cardozo & Anjos, 2020).

Kosi plastičnih odpadkov ali makroplastika so odpadki vidni očem, v velikosti od 2,5 cm do 50 cm. Pogosto so naplavljeni na kopno, tvorijo območja gosto posejanih morskih odpadkov ali tako imenovane otoke plastike. Lahko pa razpadejo v mikroplastiko, to so delci plastike, manjši od 5 mm. Mikroplastika predstavlja morskemu življenju, prehrambeni verigi in zraku največjo grožnjo (Xanthos & Walker, 2017).

Podatki kažejo, da je trenutno v oceanih prisotnih več kot 150 milijonov ton plastike. Če se bo trend nadaljeval, bo do leta 2050 v oceanih več plastike kot rib (Alessi & Di Carlo, 2018). Plastika predstavlja 60-95 % vseh odpadkov, ki se nahajajo v svetovnih morjih, in je najpogostejša vrsta odpadkov na morskih obalah. Od tega izvira 80 % odpadkov iz kopenskih virov in 20 % iz morskih virov, kot so ribolov, ribogojstvo ter pomorski transport (Alessi & Di Carlo, 2018).

Glede na to, da večina plastičnih odpadkov ni bio-razgradljivih, bo vsa plastika, ki je prisotna v okolju, ostala tam še zelo dolgo. Najpogostejši plastični odpadki, najdeni na obalah in v morjih, so plastični izdelki za enkratno uporabo, kot so platenke pijač in njihovi pokrovčki, filtri cigaret, plastične nakupovalne vrečke, embalaža hrane, plastične slamice in palčke za mešanje pijač (Schnurr in drugi, 2018). Cigaretne filtri za razgradnjo v morju potrebujejo 5 let, plastična vrečka 20 let, plastični kozarec 50 let, ribiška mreža pa kar do 600 let (Xanthos & Walker, 2017).

V svetovnih oceanih so se izoblikovali tako imenovani otoki plastike, kjer se zbirajo plastični odpadki. Dva se nahajata v Tihem oceanu, dva v Atlantskem in eden v Indijskem oceanu. Sredozemsko morje je šesto območje, kjer se zbirajo velike količine morskih odpadkov. V njem je prisotne kar 7 % globalne mikroplastike, ki dosega rekordne ravni koncentracije, 1,25 milijonov delcev na km², kar je skoraj štirikrat več kot v drugih petih otokih smeti (Alessi & Di Carlo, 2018).

Plastično onesnaženje vpliva na ključne gospodarske sektorje, zlasti na ribištvo in turizem. Kaže se v zmanjšanju ulova, poškodbah plovil ter manjše potrebe po morski hrani zaradi skrbi glede kakovosti rib. Skupna ekonomska škoda je za morske ekosisteme zaradi plastičnega onesnaževanja ocenjena na 13 milijard ameriških dolarjev na leto (Xanthos & Walker, 2017).

Onesnažene plaže lahko odvrnejo obiskovalce, kar vodi do zmanjšanja delovnih mest in prihodkov ter povečanih stroškov za čiščenje plaž in pristanišč. V Sredozemlju je velika finančna škoda za turizem zaradi plastičnega onesnaževanja in znaša letno kar 268 milijonov evrov (Bauske, Von Münchhausen, Plitharas & Tsoukalas, 2019). Na primer,

mesto Nica vsako leto porabi približno dva milijona EUR za čiščenje plaž (Alessi & Di Carlo, 2018).

Sredozemlje ima 150 milijonov prebivalcev, ki letno ustvarijo od 208 do 760 kg komunalnih odpadkov na prebivalca. V poletnem času, ko Sredozemlje obiše več kot 200 milijonov turistov, se količina odpadkov v morju poveča za kar 40 %. Plastika predstavlja 95 % vseh odpadkov na odprtem morju, na morskem dnu in na obalah. Vsako leto doseže od 150,000 do 500,000 ton makroplastike in od 70,000 do 130,000 ton mikroplastike Evropska morja. Večina teh odpadkov pristane prav v Sredozemskem morju. Države, ki v Sredozemsko morje odvržejo največ plastike, so: Turčija (144 ton/dan), Španija (126 ton/dan), Italija (90 ton/dan), Egipt (77 ton/dan) in Francija (66 ton/dan) (Alessi & Di Carlo, 2018).

Plastika in plastični odpadki povzročajo veliko škode tudi morskim živalskim vrstam. Po svetu obstaja več kot 700 morskih vrst, ki jim plastika predstavlja grožnjo. Od tega jih je od Svetovne zveze za varstvo narave 17 % označenih kot ogrožena vrsta (Xanthos & Walker, 2017).

Med najbolj ranljivimi so morske ptice, ribe, nevretenčarji, morski sesalci in želve. Globalno je bilo v plastične odpadke ujetih 344 morskih vrst. Plastični odpadki povzročajo živalim poškodbe in deformacije. Največji problem predstavljajo zavržene ribiške mreže ter embalaža, v katere se živali ujamejo. Ujete umrejo od lakote ali pa postanejo lahek plen za plenilce, saj jim ne morejo uiti (Alessi & Di Carlo, 2018).

Veliko nevarnost za živali predstavlja tudi zaužitje plastike. Morske vrste zaužijejo plastiko namerno, po naključju ali posredno s hranjenjem plena, ki je plastiko že zaužil. V Sredozemskem morju je 134 vrst, ki so žrtev zaužitja plastike, od tega 60 vrst rib, vse 3 vrste morskih želv, 9 vrst morskih ptic in 5 vrst morskih sesalcev. Danes ima 90 % svetovnih morskih ptic v želodcu delce plastike (leta 1960 jih je bilo 5 %); do leta 2050 se lahko ta številka poveča na 99 %, če ne bodo sprejeti ukrepi za zmanjšanje pretoka plastike v morje (Alessi & Di Carlo, 2018).

Proizvodnja plastike in sežiganje plastičnih odpadkov povzročata okoljsko škodo tudi v obliki izpuščanja toplogrednih plinov. Letno prispevata po svetu kar 400 milijonov ton CO₂. In čeprav bi uporaba reciklirane plastike lahko zmanjšala emisije CO₂ in dosegla visoke letne prihranke energije, so v Evropski uniji (v nadaljevanju EU) možnosti za recikliranje plastičnih odpadkov v veliki večini neizkoriščene. V Evropi je recikliranih manj kot 30 % vseh plastičnih odpadkov, povečuje pa se njihova stopnja sežiganja. Tudi samo povpraševanje po reciklirani plastiki v Evropi je zelo nizko in znaša le 6 %. Za primerjavo stopnja recikliranja papirja znaša 85 %, stekla pa 75 % (Evropska komisija, 2018).

Evropa je za Kitajsko druga največja proizvajalka plastike na svetu. V letu 2016 je 28 članic EU, skupaj z Norveško in Švico, proizvedlo 60 milijonov ton plastike in ustvarilo

27 milijonov ton plastičnih odpadkov. Le 31 % teh odpadkov je bilo recikliranih, 27 % jih je pristalo na odlagališčih, drugi odpadki so bili sežgani za energijo. 40 % celotne plastike v Evropi je v obliki embalaže in skupaj tvori 16,7 milijonov ton odpadkov (Alessi & Di Carlo, 2018).

Velik izziv za zmanjševanje plastičnega onesnaženja je prinesla pandemija koronavirusa, COVID-19. Virus je izbruhnil decembra 2019 v kitajskem mestu Wuhan in se hitro razširil po celem svetu. V tem času je povpraševanje in proizvodnja zaščitne opreme skokovito narasla. Zaščitna oprema, ki jo uporabljajo zdravstveni delavci, kot so: zaščitne maske, rokavice in druga oprema, je narejena iz plastike in namenjena za enkratno uporabo (Monella, 2020).

Zaščitna oprema, kot so maske in rokavice, niso nujne le za zdravstvene delavce, temveč za celotno gospodarstvo, prebivalstvo in vsakdanje življenje. Na plažah Azurne obale v Franciji so že junija našli odvržene zaščitne maske, rokavice in plastenke razkužil za roke (Kassam, 2020).

Po ocenah Politehnične univerze v Torinu bo Italija, ki je ena izmed najbolj prizadetih držav zaradi COVID-19, v obdobju sproščanja ukrepov potrebovala mesečno 1 milijardo mask in pol milijarde rokavic. In če bo samo 1 % teh mask pristal v okolju, v številkah to predstavlja 10 milijonov mask oziroma 40.000 kg plastike, ki bo povzročala onesnaževanje okolja (Monella, 2020).

1.3 Uporaba plastike v turizmu in posledični vpliv na okolje

Turizem ni samo dejavnost, na katero morski odpadki negativno vplivajo, temveč je tudi dejavnost, ki z uporabo plastičnih izdelkov sama povzroča okoljsko škodo. Velika večina plastike, uporabljene v turizmu, je v obliki izdelkov za enkratno uporabo, ki se ne reciklirajo. To posledično vodi v ogromne količine odpadkov, ki onesnažujejo okolje (The One Planet network, 2020).

Glavni razlogi za plastično onesnaževanje so prenizka stopnja recikliranja plastike, nedelujoč sistem ravnanja z odpadki, previsoka raven izdelkov za enkratno uporabo ter prevelike količine plastične embalaže (Bauske, Von Münchhausen, Plitharas & Tsoukalas, 2019).

Raziskave so pokazale, da se v času turistične sezone poveča v povezavi s povečanim številom ljudi na destinaciji tudi količina komunalnih odpadkov. Turistična aktivnost povzroča večje količine odpadkov v obliki odpadne embalaže. Najbolj pogoste so plastika, steklo, kovina in aluminij (Greco, Cenciarelli & Allegrini, 2018).

K onesnaževanju morja prispevata obmorski in tudi mestni turizem, saj ogromne količine plastičnih odpadkov pristanejo v rekah, ki se iztekajo v oceane (The One Planet Network, 2020).

V Kolumbiji so v letu 2017 (julij–november) in v mesecu maju leta 2018 izvedli raziskavo, kjer so preučevali plastično onesnaženje tamkajšnjih plaž. V vzorec je bilo vključenih 43 plaž, od tega 23 ob Karibskem morju, 15 ob Pacifiškem oceanu in 5 plaž na otoku San Andreas. Preučevali so količino plastičnih odpadkov, tako makro kot mikroplastike, različne tipe plastike, njihovo življenjsko dobo za razgradnjo ter vir plastičnih odpadkov. Na vsaki plaži so iskali plastične odpadke na območju 100 metrov. Skupno so našli so 2257 kosov makroplastike (odpadki, večji od 2,5 cm), v povprečju znaša to 35 do 81 kosov plastičnih odpadkov na 100 metrov. Za primerjavo, številke na hrvaških plažah znašajo 2914/100 m, slovenskih 495/100 m, italijanskih 280/100 m (Garcés-Ordóñez, Espinosa, Cardoso, Cardozo & Anjos, 2020).

Med najpogostejšimi plastičnimi odpadki so bili embalaža hrane, plastične vrečke, pokrovčki pijač, platenke pijač, plastični pribor, plastične slamice ter plastični odpadki kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo. Življenjska doba plastičnih odpadkov, najdenih na kolumbijskih plažah, je znašala od 1 do 16 let. Več kot 60 % plastičnih odpadkov ima življenjsko dobo, daljšo od enega leta. To so predvsem embalaža hrane, platenke pijač, izdelki za osebno higieno itd. (Garcés-Ordóñez, Espinosa, Cardoso, Cardozo & Anjos, 2020)

Pri iskanju mikroplastike, delcev plastike, velikih od 1 mm do 5 mm, so na vsaki plaži določili 18 kvadrantov, velikih 0.25 m². Koncentracija mikroplastike je znašala od 3 do 1387 delcev. Podobne številke veljajo tudi za plaže na Malti (3 - 1387 delcev na 0.25 m²). Najpogostejši tipi mikroplastike so bili PE, PP, PS, PVC in PET. PE je prisoten v plastičnih vrečkah, platenkah. PP v embalaži, pokrovčkih, slamicah. PET pa v embalaži hrane in pijače (Garcés-Ordóñez, Espinosa, Cardoso, Cardozo & Anjos, 2020).

Glavni vir plastičnih odpadkov na plažah ob Karibskem morju sta turizem in turistične dejavnosti (55,4 %), drugi glavni vir pa je slab sistem ravnanja z odpadki (28,3 %). Za plaže ob Pacifiškem oceanu je glavni vir plastičnih odpadkov slab sistem ravnanja z odpadki (43,9 %), kot drugi vir mu sledita turizem in turistične dejavnosti (36,8 %) (Garcés-Ordóñez, Espinosa, Cardoso, Cardozo & Anjos, 2020)

Turizem je prepoznan kot dejavnost, kjer se porablja ogromne količine energije in vode, ob istem času pa nastajajo ogromne količine odpadkov, ki se ustvarjajo v nastanitvah in s turističnimi dejavnostmi. Na svetovni ravni je Program Združenih narodov za okolje (UNEP) ocenil, da je v letu 2011 zaradi mednarodnega turizma nastalo 4,8 milijonov ton odpadkov, kar predstavlja 14 % vseh komunalnih odpadkov v tistem letu (Munoz & Navia, 2015).

Evropski turist ustvari okoli 1 kg komunalnih odpadkov na noč, ameriški turist pa 2 kg komunalnih odpadkov na noč. Ta variacija je odvisna od različnih faktorjev, in sicer od turističnih atrakcij, vrste nastanitev, turistične sezone in okoljske zakonodaje določene države. Turisti velikokrat niso seznanjeni s tem, kako deluje sistem ravnanja z odpadki v določeni državi, in ker v določeni državi ostanejo le kratek čas, je malo verjetno, da se bodo temu sistemu prilagodili (Munoz & Navia, 2015).

V raziskavi, ki so jo izvedli na španskem otoku Menorca, rezultati kažejo, da povečanje števila turistov za 1 % povzroči za 0,282 % več mešanih komunalnih odpadkov in en turist povprečno ustvari 1,31 kg mešanih komunalnih odpadkov na dan. 1 % povečanja števila turistov se izraža v 0,232 % povečanem številu ločeno zbranih odpadkov, ki so namenjeni za recikliranje. To znaša 0,160 kg ločeno zbranih odpadkov na turista na noč. En turist zbere ločeno v primerjavi z lokalnim prebivalcem za kar 52,7 % manj odpadkov. Tu se kaže, da so na področju ločenega zbiranja odpadkov turistov potrebni ukrepi, predvsem v obliki spodbujanja turistov od turističnih ponudnikov (Mateu-Sbert, Ricci-Cabello, Villalonga-Olives & Cabeza-Irigoyen, 2013).

V letu 2019 so v Sloveniji tuji turisti ustvarili 11,37 milijonov nočitev. Večina tujih turistov prihaja iz evropskih držav (Nemčija, Italija, Francija) (Slovenska turistična organizacija, 2020a). Če vzamemo predpostavko, da evropski turist ustvari 1kg komunalnih odpadkov na noč, so turisti v Sloveniji v letu 2019 ustvarili 11.370 ton odpadkov.

V raziskavi, ki so jo izvedli v petih ameriških hotelih, rezultati kažejo, da plastični odpadki predstavljajo od 10 do 25 % vseh odpadkov, ki se ustvarijo v hotelu. To letno znaša okoli 25 ton plastičnih odpadkov. Največji problem predstavlja ne ločevanje odpadkov, kot so plastični pribor za enkratno uporabo, slamice, vrečke, embalaža itd. Ta vrsta odpadkov je pomešana z drugimi odpadki, ki na koncu pristanejo na odlagališčih in škodujejo okolju. V raziskavi se kaže tudi, da bi lahko hoteli z ločevanjem odpadkov in recikliranjem letno prihranili okoli 24,000 \$ in občutno zmanjšali vnos toplogrednih plinov v okolje (Singh, Cranage & Lee, 2014).

Junija 2018 je raziskava v času visoke zasedenosti (93 %) pet-zvezdičnega Malteškega hotela z 231 sobami pokazala, da so gostje povprečno ustvarili 0,43 kg odpadkov na sobo na dan. 53 % odpadkov je bilo iz plastike, kar znese 0,22 kg na sobo na dan. Preračunano na goste, je v povprečju gost na nočitev ustvaril 0,14 kg plastičnih odpadkov. Prevladovale so platenke za vodo ter embalaža kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo (Camilleri-Fenech, Sola, Farreny & Durany, 2020).

Rezultati dosedanjih študij kažejo, da manjša poraba plastike v turizmu prispeva k zmanjševanju stroškov podjetij ter zmanjšanju toplogrednih plinov. Večina hotelov posega predvsem po ukrepih, ki se nanašajo na zmanjševanje uporabe produktov za enkratno uporabo. Iz študij je razvidno, da podjetja premalo pozornosti namenjajo

ozaveščanju in usposabljanju zaposlenih o problematiki plastičnih odpadkov. Rezultati kažejo, da je ključnega pomena komunikacija z gosti, saj je večina od njih pozitivno naravnana k temu, da hotel izvaja ukrepe za zmanjševanje porabe plastike. Bolj kot so gostje okoljsko ozaveščeni, lažje izvajajo te ukrepe hoteli. Pri ozaveščenosti gostov ima velik pomen tudi država, iz katere prihajajo (Bauske, Von Münchhausen, Plitharas & Tsoukalas, 2019).

Ključnega pomena so torej prenehanje uporabe plastičnih izdelkov za enkratno uporabo, vzpostavitev sistema notranje komunikacije in usposabljanja zaposlenih, vzpostavitev sistema komuniciranja z gosti ter spodbujanje gostov k čim manjši uporabi plastike in količini plastičnih odpadkov ter bolj trajnostnemu vedenju (Bauske, Von Münchhausen, Plitharas & Tsoukalas, 2019).

1.4 Vizija za krožno gospodarstvo na področju plastike

Vizija za novo, bolj trajnostno gospodarstvo na področju plastike temelji na krožnem gospodarstvu. Ta vizija je pomembna tudi za hotele in celoten sektor turizma. Za njeno uresničitev je potrebno ukrepanje vseh akterjev v vrednostni verigi plastike, to je od proizvajalcev plastičnih proizvodov, blagovnih znamk, trgovcev na drobno do izvajalcev recikliranja. Odločilno vlogo pri doseganju sprememb imajo tudi lokalni organi, znanstvena skupnost, podjetja in civilna družba (Evropska komisija, 2018).

Spremembe so potrebne na področju proizvodnje, ločenega zbiranja, recikliranja ter inovacij. Plastični proizvodi potrebujejo zasnovano, ki omogoča večjo vzdržljivost, ponovno uporabo in visokokakovostno reciklažo. Cilj EU je, da je do leta 2030 vso plastično embalažo mogoče ponovno uporabiti ali reciklirati na stroškovno učinkovit način, več kot polovica plastičnih odpadkov v Evropi pa je reciklirana. Višja raven recikliranja plastike pripomore tudi k zmanjševanju emisij CO₂ (Evropska komisija, 2018).

Potrebne so inovacije in izboljšanje tehnologij za sortiranje in recikliranje. Poleg tega je potrebna tudi vzpostavitev trga za reciklirano in inovativno plastiko ter povečanje povpraševanja po reciklirani plastiki (Evropska komisija, 2018).

Potrebna je tudi vključitev in ozaveščanje ljudi, da v smeri varnejših in bolj trajnostnih vzorcev potrošnje in proizvodnje plastike. Zavedati se morajo, kako pomembno je, da se izogibajo nastajanju odpadkov ter sprejemajo odločitve v skladu s tem (Evropska komisija, 2018b).

Ponujajo se tudi podjetniške priložnosti, in sicer v smislu novih podjetij, ki ponujajo krožne rešitve, kot so povratna logistika za embalažo, alternative za plastične proizvode za enkratno uporabo itd. (Evropska komisija, 2018).

Večja ozaveščenost potrošnikov pripomore tudi k zmanjšanju nastajanja odpadkov, manjšim količinam plastičnih odpadkov v okolju in ustreznemu ravnanju z njimi. Rezultat tega so čistejša mesta, obale in morja, ki spodbujajo dejavnosti, kot sta ribištvo in turizem. Poleg tega pa se ohranjajo tudi občutljivi ekosistemi. Države morajo sodelovati in se s skupnimi močmi truditi za zaustavitev toka plastike v oceane ter sprejemati ukrepe glede že obstoječih plastičnih odpadkov v morju. Potreben je tudi razvoj inovacij in ukrepov, ki pomagajo pri reševanju te problematike (Evropska komisija, 2018).

1.5 Direktiva EU o plastiki za enkratno uporabo

»Direktiva je zakonodajni akt o določenem cilju, ki ga morajo doseči države EU, toda vsaka država sama sprejme svoje predpise o tem, kako bo ta cilj dosegla.« (Evropska unija, 2019).

»Države EU morajo za dosego ciljev, navedenih v Direktivi, sprejeti ukrepe za prenos direktiv v nacionalno zakonodajo. Nacionalni organi morajo te ukrepe sporočiti Evropski komisiji. Prenos v nacionalno zakonodajo je treba opraviti pred rokom, navedenim v Direktivi (praviloma v 2 letih). Če država Direktive ne prenese v svojo zakonodajo, lahko Komisija začne postopek za ugotavljanje kršitev.« (Evropska komisija, brez datuma).

27. marca 2019 je Evropski parlament potrdil predlog zakona o prepovedi plastike za enkratno uporabo, predlaganega s strani Evropske komisije (Evropski parlament, 2019a). Vključenih je 10 plastičnih produktov za enkratno uporabo, najpogosteje najdenih na evropskih obalah. Poleg tega pa se nanaša tudi na odpadno ribiško orodje. Ti produkti predstavljajo kar 70 % vseh morskih odpadkov (European Commission, 2018).

Države članice morajo do 3. julija 2021 uveljaviti zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev z Direktivo (Evropski parlament, 2019b).

Cilji te Direktive so zmanjšati in preprečiti vpliv nekaterih plastičnih proizvodov na zdravje ljudi in na okolje, zlasti morsko. Eden izmed ciljev je tudi spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo z inovativnimi in trajnostnimi poslovnimi modeli, materiali in proizvodi. Tako bi prispevali tudi k učinkovitemu delovanju notranjega trga (Evropski parlament, 2019b).

V Direktivi je določenih več členov, ki se nanašajo na zmanjšanje porabe, omejitve pri dajanju na trg, zahteve za proizvode, zahteve za označevanje, na razširjeno odgovornost proizvajalca, ločeno zbiranje, ukrepe za ozaveščanje ter druge (Evropski parlament, 2019b).

V členu o zmanjšanju porabe morajo države članice sprejeti potrebne ukrepe za dosego zmanjšanja porabe plastičnih proizvodov za enkratno uporabo. Vsaka država članica mora do leta 2026, v primerjavi z letom 2022, doseči merljivo kvantitativno zmanjšanje

porabe plastičnih proizvodov za enkratno uporabo. To so lončki za pijačo, vključno s pokrovčki in zamaški, ter posode, ki se uporabljajo za shranjevanje živil in so namenjena za takojšnje zaužitje, uporabljajo se za hitro prehrano (Evropski parlament, 2019b).

Člen o omejitvah pri dajanju na trg prepoveduje dajanje na trg plastične proizvode za enkratno uporabo in proizvode iz oksorazgradljive plastike. To so vatirane palčke, razen vatiranih palčk za jemanje brisov, ki se uporabljajo za medicinske namene. Vključuje še pribor (vilice, noži, žlice, palčke), krožnike, slamice, razen slamic, ki se uporabljajo za medicinske namene, mešalne palčke za pijače, palčke za pritrditev na balone in podporo balonov, posode za živila iz ekspaniranega polistirena, vsebniki za pijačo ter lončki za pijačo iz ekspaniranega polistirena, vključno z njihovimi pokrovčki in zamaški (Evropski parlament, 2019b).

Člen, ki govori o zahtevah za proizvode, določa, da se lahko plastični proizvodi za enkratno uporabo, ki imajo plastične pokrovčke in zamaške, dajo na trg le pod pogojem, da pokrovčki in zamaški ostanejo pritrjeni na vsebnike. To so vsebniki za pijačo s prostornino do treh litrov, to so lahko platenke pijač in sestavljena embalaža za pijače. Niso pa vključeni stekleni ali kovinski vsebniki za pijačo, ki imajo plastične pokrovčke in zamaške, ter vsebniki za pijačo, namenjeni za živila za posebne zdravstvene namene, in tisti, ki so v tekoči obliki. Člen vključuje tudi zahtevo, da platenke PET vsebujejo do leta 2025 najmanj 25 % reciklirane plastike, do leta 2030 pa najmanj 30 % (Evropski parlament, 2019b).

Člen o zahtevah za označevanje določa, da ima vsak plastični proizvod za enkratno uporabo, ki je dan na trg, na embalaži oznako, ki obvešča o ustreznih možnostih ravnanja z odpadki za proizvod ter o prisotnosti plastike v proizvodu in posledičnem negativnem vplivu na okolje. To vključuje plastične proizvode, kot so: higienski vložki, tamponi, aplikatorji tamponov, vlažilni robčki za osebno nego in gospodinjsko uporabo, tobačni filtri ter lončki za pijačo (Evropski parlament, 2019b).

V členu o ločenem zbiranju so vključeni isti plastični proizvodi kot v členu o zahtevah za proizvode. Ta pa določa, da morajo države članice sprejeti potrebne ukrepe za zagotovitev, da se do leta 2025 za namene recikliranja ločeno zbere 77 % odpadnih plastičnih proizvodov za enkratno uporabo, do leta 2029 pa 90 % teh (Evropski parlament, 2019b).

V členu o ukrepih za ozaveščanje so vključeni vsi že naštetih plastični proizvodi za enkratno uporabo ter ribolovno orodje, ki vsebuje plastiko. Države članice morajo sprejeti ukrepe za obveščanje potrošnikov ter spodbujati njihovo odgovorno vedenje s ciljem zmanjšanja smetenja z omenjenimi odpadki. Obveščati jih morajo o razpoložljivih alternativnih proizvodih in sistemih za ponovno uporabo, možnostih ravnanja in dobrih praksah na področju ustreznega ravnanja z odpadki. Prav tako jih morajo obveščati o vplivu smetenja ter neustreznega odstranjevanja odpadkov na okolje, zlasti na morsko.

Ozaveščati jih morajo tudi o vplivu neustreznih načinov odstranjevanja odpadkov navedenih proizvodov za enkratno uporabo na kanalizacijsko omrežje (Evropski parlament, 2019b).

Direktiva EU o plastiki za enkratno uporabo bo vplivala tudi na turistične ponudnike. Ti se poslužujejo predvsem plastičnih produktov za enkratno uporabo, kot so: lončki za pijačo, plastične posode, pribor, krožniki, slamice, mešalne palčke za pijačo, platenke PET, vatirane palčke. Poiskati bodo morali alternative tem produktom ali pa premisliti, katere produkte lahko umaknejo iz ponudbe in še vedno obdržijo kakovost storitve. Prav tako bodo morali biti bolj pozorni na ločeno zbiranje odpadkov. Poudarek bodo morali dati tudi na ozaveščanje gostov in zaposlenih glede ustreznega ravnanja z odpadki ter načini, kako čim bolj zmanjšati količine plastičnih odpadkov.

2 PLASTIKA V HOTELU IN PRIMERI DOBRE PRAKSE PROGRAMOV ZA ZMANJŠEVANJE KOLIČIN PLASTIČNIH ODPADKOV

2.1 Plastika in plastični odpadki po hotelskih oddelkih

Plastiko najdemo v različnih oddelkih v hotelih. Največ plastike in plastičnih odpadkov najdemo v hotelskih sobah ter v F&B oddelku. V hotelskih sobah je predvsem v obliki embalaže kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo, plastične odpadke pa puščajo tudi gostje sami (platenke, plastične vrečke itd.). V F&B oddelku najdemo plastične termo posode, platenke, plastične posode za shranjevanje hrane, izdelke za pomivanje posode itd. (International Tourism Partnership, 2008).

Plastični proizvodi so v hotelih pogosto uporabljeni in se nahajajo v vseh hotelskih oddelkih. Na recepciji, v hotelskih sobah, kuhinji, restavraciji, baru, konferenčnih dvoranh, v spa-ju, bazenu, fitnesu ter v gospodinjskem oddelku. Posledično se z uporabo plastike ustvarjajo tudi plastični odpadki. Plastični proizvodi po hotelskih oddelkih so bolj natančno predstavljeni spodaj (TUI Group Sustainable Development, 2019).

Recepcija:

- plastične kartice kot ključi hotelski sob,
- kemični svinčniki.

Hotelska soba:

- mini bar (hrana v embalaži, platenke pijač),
- plastični kozarci za enkratno uporabo,
- stekleni kozarci, oviti v plastično embalažo,
- kozmetični izdelki za enkratno uporabo (šamponi, geli za prhanje, glavniki, vatirane palčke, zobna ščetka),

- plastična vrečka v košu za smeti,
- obešalniki,
- sobni copati, oviti v plastično embalažo,
- plastične vrečke za umazano perilo,
- čajne/kavne vrečke in filtri,
- kemični svinčniki.

Kuhinja, restavracija, bari:

- plastične posode za shranjevanje hrane,
- plastični kozarci, lončki za enkratno uporabo,
- platenke,
- plastične slamice,
- plastični krožniki in pribor,
- hrana v manjših pakiranjih (maslo, marmelada, ketchup, sol, poper),
- plastične vrečke,
- plastična dekoracija na mizah,
- podstavki za pijačo.

Gospodinjski oddelek:

- čistila,
- plastične vrečke za smeti.

Konferenčne dvorane:

- platenke,
- kemiki,
- hrana v manjših velikostih (prigrizki v plastični embalaži),
- kapsule za kavo,
- plastični kozarci za enkratno uporabo.

Spa, bazen, fitness:

- kozmetični izdelki za enkratno uporabo (šamponi, geli za prhanje),
- sobni copati, oviti v plastično embalažo

2.2 Primeri dobre prakse programov za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov v mednarodnih hotelskih verigah

Zaradi problematike ustvarjanja plastičnih odpadkov so večje hotelske verige po svetu že sprejele ukrepe za zmanjšanje porabe plastike v hotelih. Nanašajo se predvsem na prenehanje uporabe plastike za enkratno uporabo, kot so kozmetični izdelki za enkratno uporabo, plastične slamice, plastični mešalniki za pijačo, platenke itd.

Kot primer dobre prakse sem izbrala tri mednarodne hotelske verige: Marriott International, Scandic Hotels in Hilton Hotels&Resorts.

2.2.1 Marriott International

Marriott International je ena izmed največjih hotelskih verig na svetu. Lasti si kar 30 znamk in ima več kot 7000 nastanitev v 131 državah. Stremijo k bolj trajnostnemu in odgovornemu poslovanju. Do leta 2025 želijo znižati svoj okoljski odtis za 50 %. Želijo znižati porabo vode za 15 %, znižati ogljični odtis za 30 %, znižati količino odpadkov za 45 %, znižati količino odpadne hrane za 50 % in doseči vsaj 30 % raba električne energije iz obnovljivih virov. Zadali so si tudi cilj k bolj odgovorni nabavi in k zmanjšanju okoljskega odtisa dobavne verige ter sodelovanje z lokalnimi akterji (Marriott International, brez datuma).

Na področju zmanjševanja uporabe plastike in količine plastičnih odpadkov je Marriott v juliju 2018 sprejel prvi ukrep, ki je pripomogel k temu. Zadali so si cilj za prenehanje uporabe plastičnih slamice za enkratno uporabo. Držijo se politike, da slamice ponudijo samo v primeru, če gost izrazi željo. Te so narejene ali iz papirja ali drugih alternativnih materialov. V enem letu, torej do julija 2019, so cilj dosegli in s tem preprečili, da bi 1 milijarda plastičnih slamice pristala na odlagališčih oziroma v okolju (Marriott International, 2019a).

V avgustu 2019 so začeli z iniciativo za zamenjavo vseh manjših plastičnih stekleničk šamponov in gelov za tuširanje za enkratno uporabo z večjimi dozirniki, ki jih ni potrebno zamenjati za vsakega novega gosta. To so storili že v 1.000 hotelih v Severni Ameriki, do decembra 2020 pa nameravajo to storiti v vseh objektih Marriott International po svetu. S tem pričakujejo, da bodo preprečili odlaganje 500 milijonov stekleničk, kar znaša skoraj 800.000 kg plastike in 30 % letno znižanje glede na njeno trenutno porabo (Marriott International, 2019b).

2.2.2 Scandic Hotels

Scandic je z 268 hoteli in 53.000 hotelskimi sobami na 130 lokacijah največja hotelska veriga v Skandinaviji. Imajo več kot 10.000 zaposlenih, letno pa jih obišče več kot 10 milijonov gostov (Scandic, 2019).

K boljšemu in bolj trajnostnemu turizmu stremijo že od leta 1993. Njihova vizija je, da je Scandic najbolj trajnostni kraj za srečanja, spanje in prehranjevanje. Prizadevajo si k zmanjšanju izpustov CO₂, manjši porabi vode ter manjši količini odpadkov. Na področju odpadkov želijo zmanjšati količino odpadkov na gosta, to je na noč, ter povečati raven recikliranja odpadkov. Pri tem spodbujajo zaposlene in tudi goste. Podpirajo in želijo

doseči vseh 17 trajnostnih razvojnih ciljev Združenih narodov, ki vključujejo tudi zmanjševanje količin odpadkov in višjo stopnjo recikliranja (Scandic, 2019).

V letu 2017 je v njihovih hotelih količina odpadkov na gosta, in sicer na noč, znašala 0,76 kg, v letu 2019 pa 0,61 kg. Njihov cilj za leto 2020 je manj kot 0,62 kg na gosta, na noč. Ta količina je pod evropskim povprečjem (Scandic, 2019).

Na področju manjše uporabe plastike in zmanjševanju plastičnih odpadkov so že leta 2008 prenehali uporabljati plastenke in začeli servirati lokalno vodo v trajnostnih steklenicah za večkratno uporabo (Scandic, 2018).

Leta 2018 so sprejeli odločitev glede prenehanja uporabe plastičnih slamic, mešalnih palčk za pijačo ter plastičnih pokrovčkov za kavne skodelice. Letno znaša to 1.3 milijonov plastičnih slamic in 120.000 mešalnih palčk (Scandic, 2018).

2.2.3 Hilton Hotels & Resorts

Pod hotelsko verigo Hilton spada v 119 državah 6110 objektov in 17 znamk. Zavedajo se svoje odgovornosti do zaščite planeta za prihodnje generacije. Zavezali so se k zmanjšanju okoljskega odtisa dobavne verige, sodelujejo z lokalnimi skupnostmi pri skupnih vlaganjih v projekte, ki prispevajo k zmanjševanju negativnega vpliva na okolje. S pomočjo sistema LightStay za vsak hotel zastavljajo in sledijo ciljem na področju energije, vode in odpadkov. Merijo učinkovitost, iščejo in izmenjujejo dobre prakse (Hilton, 2019).

Oblikovali so strategijo pod imenom Travel with Purpose, ki je namenjena spodbujanju odgovornega turizma in potovanja globalno. Zavezali so se k dvakratnemu povečanju investicij v njihov družbeni vpliv in do leta 2030 zmanjšati njihov okoljski vpliv za polovico. Tako kot Scandic tudi Hilton sledi trajnostnim razvojnim ciljem Združenih narodov (Hilton, 2019).

Na področju zmanjševanja količin plastičnih odpadkov in uporabe plastike so v letu 2018 sprejeli ukrep glede prenehanja uporabe plastičnih slamic v 650 hotelih, ki so ga izvedli do konca leta 2018. Gostom ponujajo papirnate ali biorazgradljive slamice, samo na izrecno željo gosta. V številkah to pomeni letno več kot 5 milijonov plastičnih slamic. Poleg teh so sprejeli tudi ukrep glede prenehanja uporabe plastičnih steklenic za vodo na dogodkih in poslovnih srečanjih, kar letno znaša okoli 20 milijonov plastenek (Hilton, 2018).

Do leta 2022 bodo plastične stekleničke šamponov in gelov za prhanje za enkratno uporabo v potovalni velikosti zamenjali z večjimi, namenjenimi za večkratno uporabo (Hilton, 2019).

2.3 Okoljski znaki

2.3.1 EU Marjetica

EU Marjetica ali znak za okolje EU za turistične nastanitve je uradni znak za okolju prijazne turistične nastanitvene zmogljivosti. Ustanovljen je bil leta 1992. Podjetja, ki pridobijo znak EU Marjetica, veljajo kot preverjeno okolju prijazna. Znak lahko pridobijo vse vrste nastanitvenih zmogljivosti, torej hoteli, penzioni, planinske kočje, zasebni sobodajalci, turistične kmetije in kampi. Kot pogoj za pridobitev je izpolnjevanje vseh obveznih in del, izbirnih okoljskih kazalnikov, ki pokrivajo sledeča področja:

- energijo,
- varčno rabo vode,
- management,
- zmanjševanje odpadkov,
- informiranje gostov,
- informacije o znaku (Slovenska turistična organizacija, brez datuma).

Pri izpolnjevanju kazalnikov o zmanjševanju odpadkov obstajajo 3 merila, in sicer: merila 17, 18 ter 19. Merilo 17 se nanaša na preprečevanje nastajanja odpadkov, kjer mora turistična nastanitev načrt za zmanjševanje količine odpadkov iz gostinskih storitev. Merilo 18 se prav tako nanaša na preprečevanje nastajanja odpadkov, kjer je poudarek na izdelkih za enkratno uporabo. Merilo 19 pa se nanaša na ločevanje in recikliranje odpadkov v turistični nastanitvi.

V merilu 17 je potreben je načrt za zmanjševanje količin odpadkov iz gostinskih storitev, in sicer na naslednje načine:

- zmanjšanje količin odpadne embalaže, tako da se za nepokvarljiva živila, kot sta kava in sladkor, ne uporabljajo proizvodi, pakirani v odmerke za eno osebo.
- ravnovesje med odpadno embalažo in hrano glede na sezono, v zvezi z vsemi pokvarljivimi živili (jogurti, marmelade itd.). Nastanitveni hotel mora čim bolj zmanjšati količino odpadne hrane in embalaže (European Commission, 2017).

Vlagatelj mora predložiti izjavo o izpolnjevanju merila in dokumentirani postopek, ki določa, kako zmanjšati količino odpadne hrane in embalaže.

Merilo 18 se nanaša na izključitev proizvodov za osebno nego za enkratno uporabo (šamponi, mila, kape za prhanje) iz hotelskih sob, razen če jih zahtevajo gostje, zakonski predpisi ali politika kakovosti hotelske verige. Poleg tega gostom v sobah, barih in restavracijah niso na voljo posode in jedilni pribor za enkratno uporabo, prav tako se v sobah ne uporabljajo brisače in posteljne rjuhe za enkratno uporabo (European Commission, 2017).

Vlagatelj mora predložiti izjavo o izpolnjevanju tega merila ter na kakšen način ga izpolnjuje. Navedena mora biti tudi morebitna zakonodaja, ki zahteva uporabo predmetov za enkratno uporabo (European Commission, 2017).

Merilo 19 se nanaša na ločevanje in recikliranje odpadkov in ne posega v lokalne ali nacionalne predpise o ločevanju odpadkov. V sobah in/ali v vsakem nadstropju in/ali v središču nastanitvenega objekta morajo biti na voljo ustrezni zabojniki za ločevanje odpadkov. Objekt ločuje odpadke v kategorije, kot jih določa ali priporoča zadevni lokalni obraz za obdelavo odpadkov (European Commission, 2017).

Nastanitveni objekt mora tudi obveščati goste in jim zagotavljati informacije, s čimer se poveča ozaveščenost glede na okoljsko odgovorno vedenje, zagotovi pa tudi uporabo okoljskih ukrepov v skladu z merili znaka EU za okolje. Objekt obvešča goste ustno na recepciji ali pisno v sobah. Informacije vključujejo ukrepe za zmanjšanje količine odpadkov ter njihovo ločevanje; v prostorih za zajtrk in v jedilnicah pa mora biti na voljo informacijsko gradivo z nasveti za zmanjšanje količine živilskih odpadkov (European Commission, 2017).

Poleg obveščanja gostov mora nastanitveni objekt poskrbeti tudi za usposabljanje zaposlenih in jim zagotoviti informacije, vključno s pisnimi postopki ali priročniki. S tem objekt zagotovi uporabo okoljskih ukrepov in poveča ozaveščenost glede na okoljsko odgovorno vedenje v skladu z merili znaka EU Marjetica. Usposabljanje mora vključevati vidike o ukrepih za zmanjšanje količine odpadkov ter njihovo ločevanje (European Commission, 2017).

2.3.2 Green Key ali Zeleni ključ

Green Key ali Zeleni ključ je znak odličnosti na področju trajnostnega poslovanja v turizmu in okoljske odgovornosti. Za pridobitev znaka morajo podjetja izpolnjevati stroge kriterije fundacije za okoljsko izobraževanje FEE. Znak lahko pridobijo hoteli, hostli, manjši nastanitveni objekti, kampi, konferenčni centri, restavracije in atrakcije (Slovenska turistična organizacija, brez datuma).

Pogoji za pridobitev znaka Green Key so izpolnjevanje vseh obveznih in določenih % izbirnih kazalnikov na sledečih področjih:

- okoljski management,
- vključevanje zaposlenih v poslovanje podjetja,
- informacije za goste,
- voda,
- pranje in čiščenje,
- odpadki,
- energija,

- F&B,
- notranje okolje,
- zelene površine,
- transport,
- poslovanje.

Na področju odpadkov morajo nastanitveni objekti najprej popisati celotno količino odpadkov in narediti načrt za zmanjšanje in ponovno uporabo odpadkov (Green Key, 2019).

Zagotoviti morajo ločevanje odpadkov, kot to določa nacionalna zakonodaja, in v vsaj 3 različne kategorije. V ta namen morajo biti zabojniki za ločevanje odpadkov postavljeni v hotelskih sobah ali pa v javnih prostorih (hodnik, recepcija, restavracija, parkirišče itd.). Prav tako morajo nastanitve imeti jasna navodila za zaposlene in goste, kako ločevati odpadke. V vsaki kopalnici mora biti koš za smeti (Green Key, 2019).

Priporočljivo je, da hotel ne uporablja izdelkov za enkratno uporabo, kot so plastični kozarci, krožniki in pribor. Lahko jih uporabljajo le ob bazenih, določenih dogodkih, fitnesu in spa prostorih, vendar morajo biti narejeni iz biorazgradljivih snovi (Green Key, 2019).

Priporočljivo je, da hrana, kot sta: maslo, marmelada, ni zapakirana v odmerke za eno osebo oziroma je zapakirana v material, ki ga je mogoče reciklirati (Green Key, 2019).

Izdelki za osebno higieno, kot so: šamponi in mila, niso v obliki za enkratno uporabo ali pa so narejeni iz biorazgradljivih materialov oz. se jih lahko reciklira (Green Key, 2019).

Tako kot določa okoljski znak EU Marjetica, je tudi pri Zelenem ključu obvezno, da informirajo in ozaveščajo goste o ukrepih za zmanjšanje količine odpadkov v skladu z znakom Zeleni ključ ter o okoljski odgovornosti. Prav tako morajo usposobiti zaposlene, da se ravna v skladu z merili Zelenega ključa (Green Key, 2019).

2.4 ZELENA SHEMA SLOVENSKEGA TURIZMA

»ZSST je sistem oziroma certifikacijska shema, ki pod krovno »marelo« znamke Slovenia Green združuje vsa prizadevanja za trajnostni razvoj turizma v Sloveniji, destinacijam in ponudnikom ponudi konkretna orodja za oceno in izboljšanje trajnostnega delovanja, skozi znamko Slovenia Green pa to zeleno delovanje tudi promovira.« (Slovenska turistična organizacija, 2020b).

»Slovenia Green je znamka, s katero označujemo izpolnjevanje zahtev, ki jih za destinacije in ponudnike opredeljuje ZSST.« (Slovenska turistična organizacija, 2020b).

ZSST je zasnovana na dveh ravneh, ki sta medsebojno odvisni in povezani. To sta raven destinacij in raven turističnih ponudnikov.

Raven destinacij predstavlja temeljno raven delovanja ZSST. Destinacija je vezana na enoto lokalne skupnosti oziroma občine. S to ravno so želeli narediti premik od obstoječih posameznih certificiranih ponudnikov do celostno zasnovanega sistema trajnostnega razvoja in certificiranja na destinacijski ravni (Slovenska turistična organizacija, brez datuma). Znak Slovenia Green Destination ima tri ravni, in sicer Bronze, Silver in Gold.

Turistični ponudniki predstavljajo temeljno enoto delovanja sheme, saj brez zelenih ponudnikov zelena destinacija nima prave verodostojnosti. V ZSST se lahko na ravni turističnih ponudnikov vključijo nastanitveni ponudniki, turistične agencije oz. organizatorji potovanj, turistične atrakcije in plaže (Slovenska turistična organizacija, 2020 b).

Za pridobitev znaka Slovenia Green Accommodation, Slovenia Green Travel Agency, Slovenia Green Attraction, ali Slovenia Green Beach mora ponudnik iti skozi 4 aktivnosti:

1. Pridobiti mednarodno uveljavljen in s strani Slovenia Green priznan znak. Postopek certificiranja izvede sam, v neposrednem dogovoru z izdajateljem znaka, za katerega se odloči.
2. Izpolniti prijavnico za vstop v shemo pri upravljavcu ZSST.
3. Podpisati Zeleno politiko slovenskega turizma.
4. Upravljavcu ZSST predložiti dokazilo o veljavnosti znaka, po katerem je certificiran.

Na področju zmanjševanja odpadkov in s tem tudi zmanjševanja količin plastičnih odpadkov ter uporabe plastike morajo turistični ponudniki izpolnjevati pogoje enega izmed mednarodno uveljavljenega znaka. V prejšnjem poglavju sta predstavljena dva okoljska znaka (EU Marjetica in Zeleni ključ) ter kazalniki s področja zmanjševanja odpadkov.

V Sloveniji je 53 destinacij, 46 ponudnikov nastanitve, 4 naravni parki, 2 turistični agenciji in 1 turistična znamenitost, ki so pridobili znak Slovenia Green.

2.5 MODEL 5R

Model 5R (reduce, recover, reuse, recycle, replace) je model delovanja z namenom zmanjšanja količine odpadkov. Glavni cilj modela 5R, kot tudi glavni cilj hotela, je zmanjšanje odpadkov ter največja možna mera recikliranja. Z zmanjšanjem količine

odpadkov se zmanjšuje tudi poraba virov, materialov in energije (Slovenska turistična organizacija, 2010). Model 5R vključuje pet ključnih korakov, ki so opisani spodaj.

- Reduce: nanaša se na zmanjšanje količine odpadkov.
- Recover: nanaša se na ločeno zbiranje odpadkov.
- Reuse: nanaša se na izdelke, ki jih hotel lahko ponovno uporabi
- Recycle: nanaša se na odpadke, ki se lahko reciklirajo
- Replace: nanaša se na plastične izdelke, ki jih lahko hotel zamenja z okolju bolj prijaznimi alternativami

Najprej je potrebno narediti popis vseh virov proizvodnje odpadkov: kje nastajajo, kako hotel trenutno ravna z njimi, na kakšen način jih zbira in odstranjuje ter kakšen je strošek odvoza odpadkov. Nato pa sledi akcijski načrt, kako in koliko lahko hotel zmanjša odpadke, učinkovito zbere ter kaj lahko ponovno uporabi oziroma reciklira. Ključnega pomena je spremljanje in poročanje rezultatov ter sprejemanje potrebnih korekcijskih ukrepov. Poleg tega, da je potrebno izobraziti, motivirati in poskrbeti, da zaposleni in gostje razumejo razloge za ta program (Slovenska turistična organizacija, 2010).

1. Reduce – zmanjšati

Zmanjšanje odpadkov je najboljši način za upravljanje z odpadki, najbolje že v fazi, preden ti nastanejo. Z določenimi dobavitelji se je možno dogovoriti o drugačnem pakiranju in izbrati povratno embalažo. Ključnega pomena je nabava in preiščljivi izbor določenih vsakodnevnih artiklov, kot so: plastične slamice, kozmetika, plastični kozarci itd. S tem lahko znatno zmanjšamo obseg embalaže in porabljenih materialov ter posledično odpadkov (Slovenska turistična organizacija, 2010).

Izogremo se lahko plastičnim vrečkam v koših za smeti, embalaži, v katero so oviti sobni copati. Odpadke zmanjšamo lahko tudi tako, da gostu ponudimo določen proizvod, le če gost izrazi željo.

2. Recover – zbrati

Ključna je vzpostavitev sistema učinkovitega ločenega zbiranja oziroma sortiranja odpadkov, ki jih je možno ponovno uporabiti oziroma reciklirati (embalaža, karton, steklo). Pri zbiranju je priporočljivo tudi zmanjšati volumen odpadkov s stiskanjem. Tako se bo zmanjšalo število potrebnih odvozov odpadkov. V sobah in v celotnem hotelu se lahko postavi koše za ločevanje odpadkov in goste spodbuja k ločevanju. Na koših mora biti tudi jasno zapisano, kaj vanje sodi in kaj ne (Slovenska turistična organizacija, 2010).

3. Reuse – ponovno uporabiti

Hotel mora premisliti, kateri odpadki se lahko ponovno uporabijo, če jih lahko prodajo ali podarijo nekomu za ponovno uporabo (Slovenska turistična organizacija, 2010).

4. Recycle – reciklirati

Najprej je potrebno zagotoviti, da so plastični proizvodi in drugi proizvodi sploh primerni za recikliranje, nato pa se proces začne tam, kjer se zbirajo odpadki.

Princip recikliranja je v veliki meri povezan s principom ločenega zbiranja odpadkov. Velika večina hotelov ločuje papir in embalažo, plastenke in odpadne steklenice. Potrebno je preučiti, kaj se zgodi z drugimi odpadki, kot so: zamaški, kozmetični izdelki za enkratno uporabo, stare baterije itd. Za lažje ločevanje so potrebne posode za ločeno zbiranje odpadkov. Od hotelskih sob, gospodinjskih vozičkov, hodnikov do skupnih prostorov v hotelu. Seveda mora biti na koših jasno označeno, kaj vanje sodi in kaj ne. Ko so enkrat odpadki ločeno zbrani, pa mora hotel poskrbeti, da bodo poslani v recikliranje (Slovenska turistična organizacija, 2010).

5. Replace – zamenjati

V primeru, da določenih odpadkov ni mogoče reciklirati, je potrebno razmisliti o proizvodih iz alternativnih materialov. Recimo, plastične proizvode za enkratno uporabo zamenjati s proizvodi, narejenimi iz papirja, bambusa itd. (Slovenska turistična organizacija, 2010).

3 METODOLOGIJA

3.1 Raziskovalna vprašanja

Vidimo lahko, da turizem in turistične dejavnosti znatno vplivajo na nastanek plastičnih odpadkov in njihovo posledično grožnjo okolju. Skrb vzbujajoče so količine plastičnih odpadkov na obalah in v morjih. Turizem je eden izmed glavnih njihovih virov. V raziskavah, izvedenih v hotelih, so ugotovili, da so najpogostejši tip odpadkov prav plastični odpadki, v veliki meri v obliki izdelkov za enkratno uporabo. Turistični ponudniki že izvajajo ukrepe, namenjene zmanjševanju količin plastičnih odpadkov. Sama sem se v raziskavi osredotočila na hotelsko sobo in iskala odgovore na vrsto plastičnih odpadkov v sobah, njihov izvor ter katere ukrepe lahko hotelska podjetja implementirajo s ciljem zmanjševanja plastičnih odpadkov v hotelskih sobah. Grožnjo za okolje je prinesla tudi pandemija COVID-19 in uporaba zaščitne opreme, narejene iz plastike, in njeno odlaganje v naravi. Zato želim raziskati, če bo uporaba zaščitne opreme in kriza COVID-19 na splošno vplivala na večjo uporabo plastike in na nastanek plastičnih odpadkov v hotelih.

4 ključna raziskovalna vprašanja, na katere bom iskala odgovore, so:

- Katere in koliko plastičnih odpadkov v hotelskih sobah povzroča gost?
- Katere in koliko plastičnih odpadkov v hotelskih sobah povzroča hotel?

- S katerimi ukrepi bi lahko hotelska podjetja zmanjšala količino plastičnih odpadkov v hotelskih sobah?
- Ali se bo zaradi krize COVID-19 povečala uporaba plastike v hotelskih sobah?

3.2 Metode dela

Kot način zbiranja primarnih podatkov sem izbrala metodo delno strukturiranega intervjuja. To metodo sem izbrala, ker je raziskava eksplorativne narave in želim z njo opredeliti dimenzije za nadaljnje kvantitativne raziskave.

Intervju je pogovor z določenim namenom. Pri nestrukturiranem ali globinskem intervjuju je določena zgolj tema za pogovor. Pri delno strukturiranem intervjuju obstaja že vnaprej spisek tem in vprašanj, vendar pa je izvedba intervjuja prilagojena situaciji in toku pogovora. Podatki, ki jih pridobimo s takim intervjujem, se lahko od intervjuja do intervjuja precej razlikujejo. Razlog je ta, da lahko nekatera od predvidenih vprašanj izpustimo, druga pa dodamo ob sami izvedbi (Bregar, Ograjenšek & Bavdaž, 2005).

Strukturiran intervju je pogovor, izpeljan na osnovi vprašalnika, kjer sledimo vnaprej pripravljenim vprašanjem. Strukturiran intervju lahko enačimo z anketo. Pri pripravi in izvedbi intervjuja je najprej potrebno določiti njegove cilje ter razmisliti o temah, ki jih želimo raziskati, in si pripraviti vprašanja ali vsaj iztočnice. Seznaniti se je treba s temo, ki jo obravnavamo, ter z okoljem, v katerem se izpraševanec nahaja. Poznavanje razmer in vsebine dela posameznega podjetja nam bo dvigovalo kredibilnost. Zvišamo si jo lahko tudi tako, da izpraševancu vnaprej posredujemo seznam tem, ki jih nameravamo obravnavati (Bregar, Ograjenšek & Bavdaž, 2005).

Pomembno je tudi minimiziranje različnih vrst pristranskosti. Paziti moramo, da kot spraševalec s komentiranjem odgovorov, s tonom glasu, izrazom na obrazu ali s kretnjami ne razkrivamo stališč do povedanega. Pristranskost lahko povzroči tudi izpraševanec sam, če ne želi razkriti določenih informacij, zato je pomembno, da ustvarimo sproščeno vzdušje, v katerem bo lažje sodeloval (Bregar, Ograjenšek & Bavdaž, 2005).

Za kredibilnost spraševalca ter sproščeno vzdušje so izjemno pomembne prve minute ob srečanju. Spraševalec mora biti pripravljen na vprašanja o raziskavi, zaupnosti podatkov ter o nas samih. Vprašanja morajo biti izgovorjena razločno in z nevtralnimi tonom. Na odgovore se odzovemo z zanimanjem, vendar nevtralnimi. Ves čas moramo pozorno poslušati izpraševanca in ga ne prekinjamo. Po potrebi postavimo dodatna vprašanja, ki dopolnjujejo osnovno vprašanje, ali pa osvetljujejo kak nov vidik. Za razumevanje ključnih konceptov na kratko povzamemo misli izpraševanca. Povzemanje služi kot zaključek določene teme ali pa kot poglobljanje pogovora v določeni smeri (Bregar, Ograjenšek & Bavdaž, 2005).

Dolžina intervjuja je eden od podatkov, ki ga večina izpraševancev vnaprej pričakuje. Korektno je, da se napovedanega časa trajanja vsaj približno držimo. Delno strukturiran intervju je običajno posnet, vendar moramo najprej pridobiti dovoljenje izpraševanca (Bregar, Ograjenšek & Bavdaž, 2005).

Po končanem intervjuju sledi kodiranje in analiza s pomočjo zapiskov ter morebitne transkripcije posnetega pogovora. Spraševalec najprej razbere teme v tekstu, ki se pojavljajo, nato pa poišče globlje in večje teme, ki jih osnovne teme razkrivajo. Nato med vsemi intervjuji išče podobnosti in vzorce, na podlagi katerih nato naredi zaključke (Bregar, Ograjenšek & Bavdaž, 2005).

V turizmu se za potrebe raziskovanja uporablja veliko različnih metod, odvisno od potreb in narave raziskave. Poznamo kvantitativno in kvalitativno raziskovanje. Pri kvantitativnem raziskovanju pridobivamo številčne podatke in na podlagi številčnih dokazov testiramo hipoteze ter postavljamo zaključke. Kot primer uporabe kvantitativnega raziskovanja v turizmu je to lahko število nočitev turistov v določenem obdobju in na določeni destinaciji (Veal, 2011, str. 34).

V turizmu se pogosto uporabljajo tudi kvalitativne metode raziskovanja. Pri njem pridobivamo podatke z besedami, podanimi v pisni obliki ali oralno (Veal, 2011, str. 35). Informacije so pridobljene od oseb, ki imajo največ znanja oziroma informacij o določeni situaciji. Zelo pomembna je vsebina in pomen pridobljenih informacij oziroma njihova kvaliteta.

V magistrskem delu sem izbrala za raziskovanje kvalitativne metode. Kot metodo pridobivanja primarnih podatkov sem izbrala metodo delno strukturiranega intervjuja. Intervjuji so bili individualni in so potekali z zaposlenimi v desetih hotelih v Sloveniji. Na željo intervjuvancev so imena hotelov v magistrskem delu anonimna. Za ciljno populacijo sem določila vodje gospodinjskega oddelka. Zanje sem se odločila, ker imajo največ informacij o problematiki, ki jo raziskujem. Ta se nanaša na sistem čiščenja hotelskih sob, na vrsto plastičnih odpadkov, ki jih gostje ustvarijo v njih ter o njihovem izvoru. Natančno sem raziskala, ali ti odpadki izvirajo iz hotela, so posledica uporabe izdelkov, ki jih gostu ponuja hotel, ali pa so ti odpadki zunanjega izvora, torej jih je gost prinesel v hotel. Vprašanja so bila deljena na: sklope o sistemu čiščenja, odpadkih, ki nastajajo v sobi, odpadkih v kopalnici, izvoru odpadkov ter o morebitnih že sprejetih ukrepih hotela.

V vzorec sem izbrala 10 hotelov, ki se razlikujejo po številu sob, torej večje in manjše hotele. Poleg tega sem izbrala hotele, ki se razlikujejo po lokaciji, tiste, ki se nahajajo v mestnem središču slovenskih mest, ter hotele, ki se nahajajo izven mestnega središča. Hoteli se razlikujejo tudi po tipu gostov, ki prevladuje v hotelu, in sicer na poslovne goste ter na prostočasne goste.

Zaradi slabe epidemiološke slike so intervjuji potekali preko telefonskega klica, kar je želja intervjuvancev. Intervjuji so potekali od 31. 8. 2020 do 2. 10. 2020. Imela sem veliko težav pri rekrutiranju respondentov, veliko hotelov se na prošnjo za sodelovanje ni odzvalo ali pa ni želelo sodelovati. Vsi respondenti so želeli ostati anonimni, prav tako so želeli, da ostane anonimno ime hotela. Intervjuji so v povprečju trajali okoli pol ure.

4 ANALIZA PORABE PLASTIKE IN PLASTIČNIH ODPADKOV V HOTELSKIH SOBAH

4.1 Opis značilnosti hotelov

V vzorcu je vključenih 10 hotelov, ki se razlikujejo po velikosti hotela, tipu gosta ter po geografski lokaciji. V tabeli 1 so opisane glavne značilnosti hotelov v vzorcu.

Tabela 1: Opis značilnosti hotelov

HOTEL	LOKACIJA	TIP GOSTA	VELIKOST	OPREMA
HOTEL 1	Mestno središče	Poslovni	Večji	Restavracija, bar, konferenčne dvorane
HOTEL 2	Izven mestnega središča	Prostočasni	Večji	Restavracija, bar, konferenčne dvorane
HOTEL 3	Izven mestnega središča	Poslovni	Manjši	Restavracija, bar
HOTEL 4	Mestno središče	Poslovni	Večji	Restavracija, spa, bar, konferenčne dvorane
HOTEL 5	Izven mestnega središča	Prostočasni	Manjši	Bar, wellness
HOTEL 6	Mestno središče	Poslovni	Manjši	
HOTEL 7	Mestno središče	Poslovni	Manjši	
HOTEL 8	Mestno središče	Prostočasni	Večji	Restavracija, bar, konferenčne dvorane, wellness
HOTEL 9	Mestno središče	Prostočasni	Večji	Restavracija, bar
HOTEL 10	Mestno središče	Prostočasni	Manjši	Restavracija

Vir: lastno delo.

Hoteli v vzorcu se razlikujejo po številu sob, torej večje in manjše hotele. Poleg tega sem izbrala hotele, ki se razlikujejo po lokaciji, tiste, ki se nahajajo v mestnem središču slovenskih mest, ter hotele, ki se nahajajo izven mestnega središča. Hoteli se razlikujejo tudi po tipu gostov, ki prevladuje v hotelu, in sicer na poslovne goste ter na prostočasne goste. Lokacija posameznega hotela, tip gosta, velikost hotela, to je večji ali manjši hotel ter oprema hotela. V opremo je vključena restavracija, bar, spa, wellnes ter konferenčne dvorane.

V vzorcu je vključenih 10 hotelov, ki se nahajajo v različnih krajih po celotni Sloveniji. Sedem hotelov se nahaja v mestnem središču, trije pa izven mestnega središča. V polovici izmed hotelov prevladujejo prostočasni gostje, v drugi polovici pa poslovni gostje. Polovica izmed hotelov po številu hotelskih sob spada pod večje hotele, druga polovica pa pod manjše. V večini so hoteli opremljeni z restavracijo, barom ter konferenčnimi dvoranami. Dva izmed hotelov ponujata le hotelske sobe, dva izmed hotelov pa ponujata tudi wellness in spa.

V raziskavi se pojavljajo štiri najpogostejše teme. To so:

- Plastični odpadki v hotelski sobi zunanjega izvora.
- Plastični odpadki ustvarjeni zaradi ponudbe izdelkov za enkratno uporabo v hotelski sobi.
- Uporaba plastike in količina plastičnih odpadkov med krizo COVID-19.
- Ukrepi za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov.

4.2 Plastični odpadki v hotelski sobi zunanjega izvora

Plastični odpadki, zunanjega izvora, v hotelski sobi se nanašajo na odpadke, ki jih gostje ustvarijo z uporabo izdelkov za enkratno uporabo, narejenih iz plastike. Njihov izvor je zunanji, gostje jih v hotel prinesejo iz zunanjega okolja.

Rezultati kažejo, da so plastični odpadki v hotelski sobi, ki jih ustvari gost, v največji meri v obliki plastike za enkratno uporabo. Najpogostejši najdeni plastični odpadki zunanjega izvora so: embalaža hrane, platenke pijač in vrečke. V štirih izmed obravnavanih hotelov ustvarijo gostje plastične odpadke tudi s cigaretimi ogorki, ki vsebujejo plastiko.

Večina respondentov meni, da več plastičnih odpadkov v sobah izvira iz zunanjega okolja. Menijo, da največ plastičnih odpadkov ustvari v sobi gost, ki jih prinese v hotelsko sobo iz zunanjega okolja.

V tabeli 2 so prikazani najpogosteje najdeni plastični odpadki v hotelski sobah.

Tabela 2: Najpogostejši plastični odpadki v hotelski sobah

HOTEL	NAJDENI PLASTIČNI ODPADKI
Hotel 1	Embalaža hrane, plastenke
Hotel 2	Embalaža hrane, cigaretni ogorki
Hotel 3	Plastenke, cigaretni ogorki
Hotel 4	Embalaža hrane, plastenke, vrečke
Hotel 5	Plastenke
Hotel 6	Embalaža hrane, plastenke, vrečke
Hotel 7	Embalaža hrane, plastenke, vrečke, cigaretni ogorki
Hotel 8	Plastenke
Hotel 9	Vrečke, cigaretni ogorki
Hotel 10	Plastenke, manjše škatlice

Vir: lastno delo.

Le v dveh hotelih so opazili, da večina odpadkov izvira iz hotela. V prvem izmed dveh obravnavanih hotelov, kjer prevladujejo poslovni gostje, opažajo, da večina odpadkov v sobi izvira iz hotelske sobe in ni zunanjega izvora. Opažajo razliko med pristočasnimi gosti in poslovnimi gosti. Menijo, da večina odpadkov pristočasnih gostov izvira od zunaj, medtem ko odpadki poslovnih gostov izvirajo iz hotela. V drugem izmed dveh hotelov prevladujejo pristočasni gostje, vendar opažajo, da večina odpadkov izvira iz hotela in ne iz zunanjega okolja.

- »Tako, pol pol, čisto odvisno od strukture gosta. Turisti velikokrat prinesejo odpadke od zunaj, poslovneži pa vse iz hotela. Poslovnež pride s svojim kovčkom in obleko, in ne prinaša odpadkov od zunaj. Turisti pa pridejo s svojimi zadevami, to konzumirajo v sobi in tam pustijo. Ampak mi imamo večinoma poslovne goste. Pri nas je 80 % poslovnih gostov, 20 % je pa turističnega segmenta.« (Respondent 3)
- »Smeti od zunaj ni veliko. V sobah je mini bar, tako da si gostje ne prinašajo toliko stvari v hotel. Mi imamo tudi take goste, da ne nosijo tega. Kar je smeti od zunaj, so vedno povezane z nakupovanjem. Vrečke, škatle od čevljev.« (Respondent 9)

Glede količine odpadkov so bili intervjuvanci različnega mnenja. Eni opažajo, da so koši za smeti polni ob vsakem čiščenju, nekateri opažajo, da so koši za smeti skoraj prazni. Količina smeti se razlikuje od gosta do gosta. V dveh hotelih opažajo, da gostje, ki v hotelu preživijo le eno noč, skoraj ne ustvarijo odpadkov, medtem ko gostje, ki v hotelu bivajo več dni, ustvarijo večje količine odpadkov.

- »Če je en dan, skoraj ni nič, če je več dni, je polna vrečka. Mi imamo 35-litrsko vrečko.« (Respondent 6)
- »Koši za smeti so polni ob čiščenju.« (Respondent 5)
- »Koši so polni, imamo en koš v sobi, en v kopalnici in so navadno polni, ja. V glavnem so noter plastenke ali pa plastične vrečke.« (Respondent 4)
- »Čisto odvisno, odvisno od ljudi.« (Respondent 2)
- »Koši niso vedno polni oziroma so kdaj skoraj prazni.« (Respondent 10)

Količina odpadkov se razlikuje od gosta do gosta, vendar opažajo, da se količina odpadkov po tipu gosta ne razlikuje.

- »Čisto odvisno, odvisno od ljudi. Ne vem točno, kdo ustvari največ odpadkov. Lahko en poslovni gost ustvari ogromno odpadkov, za enim drugim pa skoraj ne bo potrebno čistiti.« (Respondent 1)

Razlike v količini odpadkov se kažejo v demografiji gostov po državah. Opažajo, da je bilo po ponovnem odprtju hotelov, po prvem valu epidemije COVID-19, v sobah manj odpadkov. To pripisujejo dejstvu, da so v hotelu prevladovali domači gostje. Opažajo, da azijski gostje v povprečju ustvarijo več odpadkov.

- »Več smeti naredijo skupine, Azijci, Izraelci, naredijo največ smeti.« (Respondent 1)
- »Za Azijci, katerih smo imeli polno, so koši polni, kdaj so še premajhni.« (Respondent 3)

4.3 Plastični odpadki ustvarjeni zaradi ponudbe izdelkov za enkratno uporabo v hotelski sobi

Plastični odpadki niso v hotelski sobi le zunanji izvor, ampak nastajajo tudi zaradi ponudbe izdelkov za enkratno uporabo v njej. Plastične odpadke najpogosteje ustvari gost, vendar jih ustvari, ker mu jih hotel ponuja. Odpadki se ustvarjajo v hotelski sobi in v kopalnici. Najpogostejši plastični odpadki za enkratno uporabo so: embalaža kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo, embalaža sobnih copat, embalaža kozarcev v kopalnici, plastične vrečke za smeti, embalaža izdelkov iz mini-bara, embalaža instant kave in čaja ter plastenke pijač dobrodošlice. Vse te odpadke ustvari gost z uporabo teh izdelkov.

V tabeli 3 je predstavljen popis plastičnih izdelkov in posledično plastičnih odpadkov v sobi.

Tabela 3: Popis plastike v hotelski sobi

HOTEL	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Plastična vrečka za smeti	DA	DA	DA	NE	DA	NE	NE	DA	DA	DA
Menjava plastične vrečke za smeti ob vsakem čiščenju	NE	DA	DA	NE	DA	NE	NE	DA	DA	DA
Kozarci v plastični embalaži	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	NE
Sobni copati v plastični embalaži	Le v 5 suitah	Le v 2 suitah	DA	DA	NE (plastični pralni copati)	NE	NE	DA	DA	DA
Instant kava&čaj	NE	DA	NE	DA	DA	DA	DA	NE	NE	NE
Pijača dobrodošlice	NE	NE	DA	NE	NE	DA	DA	NE	NE	NE
Mini bar	NE	DA	DA	DA	NE	NE	NE	DA	DA	DA

Vir: lastno delo.

Sedem od desetih izbranih hotelov ima v koših za smeti plastično vrečko in jo menjajo ob vsakem čiščenju. Sistem čiščenja pred epidemijo COVID-19 in po ponovnem odprtju hotelov se je spremenil.

Pred COVID-19 so vsi hoteli, razen enega, sobe čistili vsak dan, čeprav je gost v hotelu bival več dni, razen če gostje tega niso želeli. V enem izmed hotelov so sobe čistili dvakrat dnevno, razen če gostje tega niso želeli. Le eden izmed hotelov je izvajal tako imenovano

"zeleno čiščenje", kar pomeni, da sob niso čistili vsak dan, ampak so le zamenjali npr. toaletni papir ali brisače, niso pa izvajali generalnega čiščenja, o čemer so bili gostje tudi obveščeni.

Po ponovnem odprtju hotelov se je postopek čiščenja sob spremenil. Večina hotelov sob gostom, ki so v hotelu bivali več dni, ni čistilo vsak dan oziroma so čistili le na njihovo izrecno željo. Le dva hotela sta sobe čistila vsak dan, razen če so gostje izrazili željo, da se v njihovo sobo ne vstopa in se je ne čisti. V vseh hotelih se je postopek čiščenja spremenil tako, da sobe več časa prezračujejo ter razkužujejo vse površine in predmete, s katerimi pride gost v stik. Bolj podrobno je čiščenje kljuk pri vratih, oknih, televizijskih daljinskih upravljalnikov itd. V nekaterih hotelih so tudi umaknili določene izdelke iz hotelske sobe.

- »Smo bolj natančni, več je same dezinfekcije.« (Respondent 5)
- »Več je razkuževanja in prezračevanja sob. Sobe v celoti dezinficiramo. Imamo check listo, kaj se posebej dezinficira, kljuge, touch paneli, daljinec. Imamo posebne nalepke in potem prilepimo gor, da gostje vidijo, da je posebej razkuženo.« (Respondent 6)
- »Način čiščenja se je zelo spremenil. Sob na staro, to pomeni, da je gost več dni v hotelu, ne pospravljamo, sobarica ne vstopa v sobo, razen na izrecno željo. Če gost nekaj zahteva, se mu dostavi, recimo brisače. Iz sob smo umaknili tudi vse dodatne postelje, dodatne odeje, ves reklamni material. Sedaj vse bolj razkužujemo in prezračujemo sobe.« (Respondent 9)

Sedem izmed desetih obravnavanih hotelov ponuja v sobi sobne copate v plastični vrečki za enkratno uporabo. Dva izmed hotelov ponujata copate le v suitah, vendar pa so tudi ti zapakirani v plastično vrečko. Eden izmed hotelov je po ponovnem odprtju ponujal sobne copate le na željo gostov, to je na recepciji. Eden izmed hotelov je ponujal plastične sobne copate, ki jih operejo po vsaki uporabi.

- »Imamo natikače, so plastični, taki kot pena so in jih peremo redno. Niso pa v nobeni vrečki, preden jih damo gostu.« (Respondent 5)
- »Sobne copate ponujamo na recepciji, včasih smo to imeli po sobah, sedaj pa jih lahko dobijo na recepciji. Zapakirani individualno v plastični vrečki.« (Respondent 9)

V vseh hotelih, ki ponujajo sobne copate, opažajo, da jih gostje uporabljajo, razen v enem izmed hotelov.

- »Copate ponujamo, zapakirani so v plastiko. Ampak jih vsi gostje ne uporabljajo. Lahko rečemo, da po večini ostanejo skoraj nedotaknjeni ali pa jih vzamejo s seboj domov.« (Respondent 10)

V polovici izmed hotelov ponujajo v sobah instant čaje in kavo, zapakirano v plastično embalažo, in opažajo, da jih gostje pogosto uporabljajo in odpadke puščajo v sobi. V

enem izmed izbranih hotelov imajo v sobah kavne avtomate, vendar opažajo, da jih gostje pogosto ne uporabljajo.

- »V vsaki sobi imamo po dve vrečki od čaja in dve vrečki instant kave in uporabljajo skoraj vsi, ja.« (Respondent 6).
- »Ja, uporabljajo, imamo čaje, kavo, sladkor, brezkofeinsko kavo, kofeinsko, vse imamo.« (Respondent 4).
- »Da, in uporabljajo. Vsaka soba dobi dva čaja v vrečki in 2 vrečki za instant kavo.« (Respondent 7).

Trije izmed izbranih hotelov ponujajo pijačo dobrodošlice. Dva izmed hotelov gostom ponujata po dve plastenki vode, v enem izmed njih pa si lahko izberejo pijačo iz minibara, ki je v plastenki. Vsi trije izbrani hoteli opažajo, da gostje pijačo popijejo, odpadke pa pustijo v sobi.

- »Največ je plastenk, embalaže od hrane in pa vrečk. Plastenke so tudi te, ki jim jih mi damo, ko pridejo, zastonj kot dobrodošlico. To potem tudi pustijo v sobi.« (Respondent 6).
- »Vsak gost ki pride, ima gratis pijačo dobrodošlico iz mini bara. V minibaru sta pa dve cocacoli, dve vodi, dve pivi, pa prigrizki. Gostje to uporabljajo. Eni vzamejo, odnesejo, ker je to v plastenki, piva v pločevinki, lahko odnesejo, lahko spiijejo. Pijača dobrodošlice je v plastenki, ker se lahko steklo razbije in se lahko gostu kaj zgodi.« (Respondent 3)

V šestih izmed izbranih hotelov so hotelske sobe opremljene z mini barom. V mini baru lahko gostje najdejo pijačo ter prigrizke. Pijača je v plastenkah ali v povratnih steklenicah, odvisno od hotela.

V treh izmed izbranih hotelov pijača v povratni stekleni embalaži, v preostalih treh pa v plastenkah za enkratno uporabo. Štirje izmed hotelov ponujajo v mini-baru prigrizke, zapakirane v plastično embalažo. Po mnenju respondentov je uporaba izdelkov iz minibara odvisna od vsakega gosta, nekateri jih uporabljajo, nekateri ne. Odpadke nekateri pustijo v sobi, nekateri odnesejo izdelke iz hotelske sobe.

- »Mini bar je, prigrizki, čips, kikiriki, bomboni, zapakirani so v plastične embalaže. Ostala pijača je vsa v steklenicah, ki je povratna embalaža. Eni uporabljajo, eni ne. Steklenice ostajajo v sobi in potem mi to menjujemo.« (Respondent 8)
- »Imamo mini bar ja, noter so plastenke, prigrizki in uporabljajo ja.« (Respondent 4)
- »Uporabljajo, uporabljajo. Eni vzamejo, odnesejo, ker je to v plastenki, pivo v pločevinki, lahko odnesejo, lahko spiijejo.« (Respondent 3)
- »Samo dva artikla, navadna in gazirana voda, pol litrska plastenka. Nekaj koristijo, nekaj ne.« (Respondent 2)

V spodnji tabeli je predstavljen natančen popis izdelkov v mini baru vsakega izmed hotelov.

Tabela 4: Popis izdelkov v mini baru

HOTEL	IZDELKI V MINI BARU
HOTEL 2	Mineralna in gazirana voda v plastenki
HOTEL 3	Pijača v plastenkah, pivo v pločevinki, prigrizki v plastični embalaži
HOTEL 4	Pijača v plastenkah, prigrizki v plastični embalaži
HOTEL 8	Pijača v povratni stekleni embalaži, prigrizki v plastični embalaži
HOTEL 9	Pijača v povratni stekleni embalaži, viski v plastični embalaži, prigrizki v plastični embalaži
HOTEL 10	Pijača v povratni stekleni embalaži

Vir: lastno delo.

Plastični odpadki se ustvarjajo tudi v kopalnici, predvsem v obliki embalaže kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo, kamor spadajo geli za prhanje, šamponi za lase, losjoni za telo, kape za tuširanje. Plastični odpadki v kopalnici nastajajo tudi s plastično embalažo, v katero so oviti kozarci za zobno ščetko.

V vseh hotelih, razen v enem, gostom ponujajo kozmetične izdelke za enkratno uporabo v obliki manjših, večinoma 0,2 ml velikih plastičnih stekleničkah. Le v Hotelu 1 ponujajo gel za prhanje in šampon za lase v večjih dozirnikih, ki jih po potrebi polnijo. V Hotelu 9 so v preteklosti imeli v kopalnici dozirnike za večkratno uporabo, vendar so se izkazali za stroškovno dražjo alternativo, zato so se vrnil na uporabo kozmetike za enkratno uporabo. Respondent ni vedel, zakaj točno je bila ta alternativa dražja, je pa povedal, da je bilo v tistem času občutno manj plastičnih odpadkov v hotelskih sobah.

- »Mi imamo oboje refill, v tuš kabini imamo refill shower gel, v umivalniku pa tekoče milo, tudi na refill. Nimamo majhnih stekleničk. Mi poskušamo biti čim bolj zeleni, naša zelena zgodba je celostna že kar nekaj let, in smo se zavestno odločili, da ne bomo imeli teh majhnih plastičnih stekleničk« (Respondent 1)

- »Pred časom smo imeli kozmetiko v dozatorjih, ki pridejo na steni, ampak smo jo ukinili, ker je bila dražja varianta. Takrat pa je bilo manj plastike. Ena platenka je vsebovala 3 dl in seveda, da je bilo manj plastike.« (Respondent 9).

V tabeli 5 je predstavljen celoten popis kozmetike in embalaže, ki jo v kopalnicah ponuja hotel.

Tabela 5: Popis plastike v kopalnici

HOTEL	KOZMETIKA ZA ENKRATNO UPORABO	KOZAREC V PLASTIČNI EMBALAŽI/PLASTIČEN POKROVČEK
HOTEL 1	Ne, dozirniki gela za prhanje in šampona	NE
HOTEL 2	Gel za prhanje, šampon za lase, plastična kapa za tuširanje	NE
HOTEL 3	Gel za tuširanje, šampon za lase, losjon za telo	DA, s plastičnim pokrovčkom
HOTEL 4	Gel za tuširanje, šampon za lase, losjon za telo	DA, s plastičnim pokrovčkom
HOTEL 5	Gel za prhanje, šampon za lase	NE
HOTEL 6	Gel za prhanje, šampon za lase, razkužilo	DA, plastična embalaža
HOTEL 7	Gel za prhanje, šampon za lase, razkužilo	DA, plastična embalaža
HOTEL 8	Gel za prhanje, šampon za lase, losjon za telo	NE
HOTEL 9	Gel za prhanje, šampon za lase, kapa za tuširanje	DA, plastična embalaža
HOTEL 10	Gel za tuširanje, šampon za lase, balzam	NE

Vir: lastno delo.

Respondenti so bili v večini enotnega mnenja, da gostje kozmetične izdelke za enkratno uporabo v veliki večini uporabljajo, v dveh izmed hotelov so opazili, da nekateri gostje te izdelke odnesejo s sabo iz hotela. V enem izmed hotelov opažajo, da si veliko gostov prinese svojo kozmetiko.

- »Vsi uporabljajo kozmetiko za enkratno uporabo.« (Respondent 6)
- »Ja, kozmetiko za enkratno uporabo pa vsi uporabljajo.« (Respondent 8)
- »To pa ja, večinoma uporabljajo. Če ne, pa vzamejo s sabo. Večinoma uporabljajo, ja.« (Respondent 2)
- »Nekateri uporabljajo, nekateri ne. So primeri, ki porabijo vse, in so primer, ki to vzamejo s seboj.« (Respondent 10)

Vsi, razen Hotela 1, so pred COVID-19 izvajali vsakodnevno čiščenje sob. Gostom, ki so v sobi bivali več dni, so ob čiščenju vsakodnevno dodali kozmetične izdelke za enkratno uporabo, čeprav gostje niso uporabili celotnega izdelka. Za nove goste so zamenjali celoten set kozmetike. Po ponovnem odprtju hotelov in čiščenju sobe le na željo gosta so kozmetične izdelke dodali ob prošnji gosta.

- »Tako, dodamo tisto, kar so porabili oziroma damo novo na njihovo željo.« (Respondent 2)
- »Kar so porabili, dodajamo. Ampak jih uporablja samo en gost in potem ob čiščenju vržemo v smeti.« (Respondent 4)
- »Dejansko pustimo porabljeno, ker po navadi ne porabijo do konca in jim samo zraven še dodatno, novo postavimo.« (Respondent 5).
- »V večini sedaj ne vstopamo v sobo in gosta že prej vprašamo. Če gost želi, mu zamenjamo izdelke.« (Respondent 3).

Dodaten vir plastičnih odpadkov v kopalnici je plastična embalaža, v katero so oviti kozarci za zobno ščetko. V vseh hotelih ponujajo v kopalnici set steklenih kozarcev oziroma v dveh hotelih (Hotel 6 in Hotel 7) ponujajo le po en kozarec v kopalnici. V polovici izmed izbranih hotelov so stekleni kozarci oviti v plastično embalažo oziroma so pokriti s plastičnim pokrovčkom. V preostali polovici hotelov stekleni kozarci niso oviti v plastično embalažo. V večini so obrnjeni navzdol in so postavljeni na papirnato podlago. V enem izmed hotelov ponujajo dodaten set steklenih kozarcev tudi v hotelski sobi, kjer so kozarci prav tako oviti v plastično embalažo. V preostalih hotelih prav tako ponujajo steklene kozarce v sobah, vendar so brez embalaže.

4.4 Uporaba plastike in količina plastičnih odpadkov med krizo COVID-19

V času krize COVID-19 in ponovnem odprtju hotelov, v juniju 2020, so ti uvedli nov način čiščenja hotelskih sob. Slovenski Nacionalni inštitut za javno zdravje (v nadaljevanju NIJZ) je izdal higienska priporočila pri izvajanju turistično-gostinske

dejavnosti, kjer je predlagal, da se gostu, v primeru večdnevnega bivanja v hotelu, sobo očisti le na izrecno njegovo željo (Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2020). Tega priporočila se drži večina hotelov, zajetih v vzorcu, le dva hotela še vedno čistita po prvotnem principu, to je izvajanje vsakodnevnega čiščenja hotelskih sob. V hotelih se je postopek čiščenja spremenil v smeri, da sobe več časa prezračujejo, bolj natančno čistijo in razkužujejo površine, s katerimi pride gost v stik. To so kljuke vrat, oken, televizijski daljinski upravljalniki itd. Nekateri izmed hotelov pa so tudi odstranili določene izdelke iz hotelske sobe.

Nobeden med izbranimi hoteli ni opazil, da bi zaradi novega načina čiščenja ali zaradi COVID-19 nastajala večja količina plastičnih odpadkov ali da bi zaradi tega razloga hotel uporabljal več plastike. Tukaj je mogoče razlog v tem, da hoteli ne izvajajo več vsakodnevnega čiščenja, ampak sobe čistijo samo na prošnjo gosta in po njegovem odhodu.

- »Ne, isto kot prej. Da bi mi zaradi čiščenja uporabljali več čistil ne.« (Respondent 1)
- »V bistvu ne. Ker mi sedaj kupujemo samo večje količine razkužila, ki jih potem dodajamo v dozatorje. To so dozatorji na senzor, ki jih imamo na vsakem vhodu v hotel, vhodu na teraso, pred stranišči. Mogoče je tukaj malo več plastike, ampak je to povratna embalaža. Vendar je to zanemarljivo, ker to niso npr. 3 platenke na dan. To za tak hotel ni nič.« (Respondent 3)
- »Bistveno več odpadkov ni, ker je to bolj odvisno od gostov, ki pridejo k nam. Sam način čiščenja ne povečuje odpadkov.« (Respondent 10)

Glede plastičnih odpadkov, ustvarjenih od gosta, to je v obliki zaščitne opreme (maske, rokavice, embalaža razkužil), večina respondentov meni, da te vrste plastičnih odpadkov sploh ne opažajo.

- »Ne, odpadkov je isto. Mislim gostje vse isto uporabljajo, ni več smeti, samo sobarice so bolj pozorne.« (Respondent 4)
- »Dejansko ne, kar nas zelo preseneti. Redko se zgodi, da bi gost uporabljal svoja razkužila ali pa redno menjeval maske. Dejansko nismo še zasledili, da bi v smeteh našli odpadno embalažo razkužil ali maske.« (Respondent 5)
- »Niti ne, tega res ne opažajo, gostje to sami izven hotela vržejo proč.« (Respondent 4)

Le štirje izmed desetih respondentov so odgovorili, da so v sobah našli minimalno število zaščitne opreme in je ta številka skoraj zanemarljiva. Kot odpadke v sobah najdejo v večini zaščitne maske.

- »Ne, ni bistvene razlike, je malo več, ampak ne veliko.« (Respondent 3)
- »Ja, tega je sedaj malo, ampak ne veliko, ker se gostje v hotelu zadržujejo največ dva, tri dni.« (Respondent 8)

- »Za zaščitne maske imamo posebej koše v skupnih prostorih, na vhodu oziroma v ključnih prostorih. Prav posebej za maske in rokavice. Ti koši niso polni, ker ljudje ne mečejo kar tako stran mask, saj vemo, kako je, ljudje s tem varčujejo. Tega je res zelo malo.« (Respondent 9)
- »Pri nekaterih se najde kakšna maska, razkužila imamo nastavljena po vseh odprtih prostorih, tako da gostje načeloma zaradi tega ne povečujejo odpadkov.« (Respondent 10)

Razlog za manjšo količino plastičnih odpadkov med krizo COVID-19 pripisujejo hoteli tudi dejstvu, da se je spremenila struktura gostov, saj so imeli v tem času več domačih gostov, ki po njihovih besedah ustvarijo manj odpadkov.

- »Ne, ni več odpadkov, zato ker imamo tudi drugi segment gostov. Več smeti naredijo skupine, Azijci, Izraelci naredijo največ smeti.« (Respondent 1)
- »Mislim, da ne. Drugačna struktura gostov je. So domači gostje.« (Respondent 2)
- »Kot smo že omenili, odpadki so odvisni od ljudi/gostov, ki pridejo k nam. Nekateri jih proizvajajo več kot drugi.« (Respondent 10)

4.5 Ukrepi za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov

Četrta izmed tem, ki se pojavljajo v raziskavi so ukrepi za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov, ki so jih respondenti navedli ob vprašanju, katere ukrepe za zmanjševanje plastičnih odpadkov je hotelsko podjetje že uvedlo.

Ukrepi so predvsem v smeri ločevanja odpadkov, ozaveščanja zaposlenih in gostov ter drugi ukrepi, ki so jih posamezni hoteli uvedli. Kot najpogostejši ukrep za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov ali na splošno uporabe plastike je bilo navedeno ločevanje odpadkov na ravni celotnega hotela.

V tabeli 6 lahko vidimo katere ukrepe je posamezno hotelsko podjetje že sprejelo in jih tudi izvaja.

Tabela 6: Ukrepi za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov v hotelih

HOTEL	LOČEVANJE ODPADKOV	OZAVEŠČANJE ZAPOSLENIH	OZAVEŠČANJE GOSTOV	DRUGO
HOTEL 1	DA	DA	DA	Dozirniki mila in gela za prhanje
HOTEL 2	DA	DA	DA	

HOTEL	LOČEVANJE ODPADKOV	OZAVEŠČANJE ZAPOSLENIH	OZAVEŠČANJE GOSTOV	DRUGO
HOTEL 3	DA	DA	NE	Uporaba bio-razgradljivih slamic, neuporaba plastenk v kavarni
HOTEL 4	DA	NE	NE	
HOTEL 5	DA	DA	NE	Pijača v steklenicah
HOTEL 6	DA	NE	NE	
HOTEL 7	DA	NE	NE	Samo en kozarec s plastično embalažo, neuporaba plastičnih vrečk za smeti
HOTEL 8	DA	NE	NE	
HOTEL 9	DA	NE	NE	
HOTEL 10	DA	NE	DA	

Vir: lastno delo.

Le štiri respondenti so na vprašanje o ozaveščanju zaposlenih o manjši uporabi plastike in zmanjševanju plastičnih odpadkov odgovorili pritrdilno. Ozaveščanje je predvsem v obliki predavanj, delavnic o zmanjševanju količin odpadkov, spremljanju dobrih praks. V preostalih hotelih se tega ne poslužujejo.

- »Mi redno izvajamo delavnice vsako leto. Letošnje leto sicer drugačno in tega še nismo izpeljali, imamo še čas, ampak načeloma imamo vsako leto od enega do tri piknike, mi jim rečemo delovni pikniki, ko nekaj dobrega zelenega naredimo za hotel

- in se potem hkrati tudi učimo, malo ozavešimo, kaj smo v preteklem letu naredili in kakšni so plani za prihodnje leto.« (Respondent 1)
- »Lansko pomlad smo imeli predavanja in srečanje za zmanjšanje vseh smeti, na splošno od plastike do vsega.« (Respondent 2)
  - »Ja, seveda, ves čas delamo na tem, dobivamo navodila, smo osveščeni, smo družbeno odgovorni tudi na tem področju.« (Respondent 3)
  - »Veliko se o tem pogovarjamo, ti pogovori se nanašajo na to, kako drugi hoteli to delajo, in potem debatiramo, kaj je v redu in kako bi lahko mi to vpeljali v naš sistem.« (Respondent 4).

Na področju ozaveščanja in spodbujanja gostov k manjši uporabi plastike so aktivni le trije hoteli. Preostali hoteli gostov ne spodbujajo k manjši uporabi plastike in s tem povezano tudi manjši količini plastičnih odpadkov. Noben hotel nima v hotelski sobi nameščenih košev za ločevanje odpadkov. Ločevanje odpadkov je ključnega pomena pri nastajanju plastičnih odpadkov na nacionalni ravni, saj bi lahko bilo tako več odpadkov, namenjenih za recikliranje.

Trije hoteli spodbujajo k manjši uporabi plastike in ustvarjanju plastičnih odpadkov. To počnejo v sobah na pisni način. V sobah imajo letake, s katerimi prosijo goste k bolj ekološki rabi izdelkov in vode. En hotel ima na recepciji koše za ločevanje odpadkov.

- »V naši mapi, info mapi v sobi je naša zgodba, pa tudi na spletni strani je naša zgodba predstavljena. Pred dvigali v vsakem nadstropju imamo napis, obrnjen na šalo, naj raje uporabljajo stopnice namesto dvigala, na recepciji imamo koš za ločevanje odpadkov, jih spodbujamo.« (Respondent 1)
- »Ta trenutek v sobah tega ni zaradi covid-a, ampak do sedaj smo imeli v vsaki kopalnici letak, na katerem piše, da se nahajamo v ekološko občutljivem okolju in da pozivamo goste k racionalni porabi vode, brisač in vse ostale kozmetike. Je ena taka gesta.« (Respondent 2)
- »Imamo napisan dopis v vsaki sobi, da prosimo za ekološko uporabo vseh izdelkov.« (Respondent 3)

4.6 Odgovori na raziskovalna vprašanja

V delu sem si zastavila štiri raziskovalna vprašanja, na katera bom odgovorila v tem poglavju. Na tretje raziskovalno vprašanje bom odgovorila v petem poglavju magistrskega dela. S tretjim raziskovalnim vprašanjem sem želela ugotoviti, katere ukrepe lahko implementirajo hotelska podjetja s ciljem zmanjševanja plastičnih odpadkov v hotelskih sobah. Na vprašanje bom odgovorila s trinajstimi predlaganimi ukrepi, ki si sledijo po vrstnem redu, od najlažje implementacije pa do težje.

Prvo raziskovalno vprašanje se glasi, katere in koliko plastičnih odpadkov v hotelskih sobah povzroča gost. Največ plastičnih odpadkov gost ustvari s platenkami pijač,

plastično embalažo hrane ter plastičnimi vrečkami. Gost jih prinese v sobo iz zunanjega okolja. Količina teh odpadkov se razlikuje od gosta do gosta.

Z drugim raziskovalnim vprašanjem sem se spraševala, katere in koliko plastičnih odpadkov v hotelskih sobah povzroča hotel. Tu moram poudariti, da te odpadke prav tako ustvari gost, vendar zaradi uporabe izdelkov, ki mu jih hotel ponuja v sobi. Ti odpadki so v obliki embalaže kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo, to so plastične stekleničke šamponov za lase, gelov za prhanje ter losjonov za telo. V kopalnici nastajajo odpadki tudi zaradi plastične embalaže, v katero so oviti stekleni kozarci za zobno ščetko. V sobi se plastični odpadki ustvarjajo zaradi plastične embalaže, v katero so oviti sobni copati, z izdelki iz mini bara, kot so platenke in plastična embalaža prigrizkov, z embalažo instant kave in čaja ter s plastičnimi vrečkami za smeti. Količine teh odpadkov se razlikujejo od gosta do gosta.

Četrto raziskovalno vprašanje se glasi, ali se bo zaradi krize COVID-19 povečala uporaba plastike v hotelskih sobah. Po mnenju respondentov se uporaba plastike zaradi načina čiščenja ni povečala, prav tako opažajo minimalno količino odpadkov zaščitne opreme, kot so zaščitne maske za enkratno uporabo, narejene iz plastike, plastična embalaža razkužil, rokavice itd. Na podlagi rezultatov raziskave lahko odgovorim, da se zaradi krize COVID-19 poraba plastike v hotelskih sobah ne bo povečala.

5 UKREPI ZA ZMANJŠEVANJE UPORABE PLASTIKE IN KOLIČIN PLASTIČNIH ODPADKOV V HOTELSKIH SOBAH

Prvi ukrep se nanaša na ponudbo kozmetičnih izdelkov, kjer predlagam ponudbo kozmetičnih izdelkov v večjih dozirnikih.

Po kriterijih za kategorizacijo morajo hoteli s tremi, štirimi in petimi zvezdicami gostu zagotavljati milo ali tekoče milo pri umivalniku, tekoče milo ali tuš gel pri kadi oziroma prhi ter šampon. Za slednjega ustreza tudi tuš gel, vendar mora imeti označbo, da je primeren tudi za umivanje las (HotelStars.EU, 2018).

Devet izbranih hotelov ponuja gostom tuš gele in šampone v obliki manjših plastičnih stekleničk za enkratno uporabo. V primeru, ko so gostje v sobi več dni, jim ob vsakem čiščenju sobe te produkte dodajajo.

Prvi predlagani ukrep, ki je tudi najlažje izvedljiv, je ta, da hoteli umaknejo tuš gele in šampone za enkratno uporabo in se odločijo za alternativo v obliki večjih dozirnikov, ki jih namestijo ob umivalnik in ob kad ali prho. S tem bi se občutno zmanjšala količina plastičnih odpadkov. Taka je bila tudi izkušnja Hotela 9, ki pa se je kasneje zaradi povečanja stroškov odločil, da se vrne k manjšim plastičnim stekleničkam za enkratno uporabo. Ta ukrep je predlagan v vseh okoljskih znakih, modelu 5R, prav tako so ga že

uvedle velike mednarodne hotelske verige in poročale o znatnem zmanjšanju količine plastičnih odpadkov prav na račun prenehanja uporabe kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo.

Drugi ukrep se nanaša na ponudbo sobnih copat v hotelski sobi, kjer predlagam ponudbo le teh brez plastične embalaže in le na željo gosta.

Po kriterijih za kategorizacijo za hotele s tremi zvezdicami ni obvezna ponudba sobnih copat gostom. Hoteli s štirimi zvezdicami morajo sobne copate nuditi na željo gosta, za hotele s petimi zvezdicami pa so v sobah copati obvezni (HotelStars.EU, 2018).

5 hotelov ponuja v sobah sobne copate, ki so zapakirani v plastično vrečko, en hotel ponuja sobne pralne copate, dva hotela pa sobne copate ponujata le v apartmajih oziroma suitah. Predlagani ukrep je, da hoteli s štirimi zvezdicami ponujajo sobne copate le na željo gosta. Če menijo, da so sobni copati dodana vrednost za gosta, pa je priporočljivo, da niso zapakirani v plastično vrečko. Lahko so zapakirani v papirnato embalažo ali so preprosto brez kakršnekoli embalaže. V tem primeru predlagam, da iz higienskega vidika hotel razloži gostu, zakaj se poslužuje te prakse in ga s tem tudi ozavešča ter spodbuja k manjši porabi plastike.

Tretji ukrep se nanaša na uporabo plastičnih vrečk v koših za smeti, kjer predlagam prenehanje uporabe le teh.

Plastične vrečke v koših za smeti ima sedem izbranih hotelov in jih v večini menjajo ob vsakem čiščenju sobe. S prenehanjem uporabe plastičnih vrečk v koših za smeti bi zmanjšali količino plastičnih odpadkov, ustvarjenih od hotela. V koših za smeti ne bi bilo vrečke. To je tudi eden izmed ukrepov, ki ga priporočajo okoljski znaki, prisoten je tudi v modelu 5R.

Četrty ukrep se nanaša na čiščenje hotelskih sob, kjer predlagam izvajanje vsakodnevnega čiščenja le na zahtevo gosta.

Po kriterijih za kategorizacijo hotelov morajo hoteli s tremi, štirimi in petimi zvezdicami nuditi dnevno čiščenje sobe (HotelStars.EU, 2018).

V času krize COVID-19 je NIJZ izdal higienska priporočila pri izvajanju turistično-gostinske dejavnosti, kjer predlaga, da se gostu, v primeru večdnevnega bivanja, sobo očisti le na izrecno njegovo željo (Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2020). Tega priporočila se drži tudi večina hotelov, zajetih v vzorcu, le dva hotela čistita po prvotnem principu.

Četrty predlagani ukrep za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov v hotelskih sobah je, da hoteli tudi v prihodnosti nadaljujejo s tem načinom čiščenja, čeprav ta higienska priporočila ne bi več veljala.

S tem bi se zmanjšala poraba čistil in razkužil, ki jih nabavlja hotel in so pakirana v plastični embalaži. Zmanjšalo bi se število plastičnih vrečk v koših za smeti, ki se zamenjajo ob vsakem čiščenju sobe. Tega se poslužuje večina hotelov v vzorcu, ki imajo v koših za smeti plastično vrečko. Velja ob predpostavki, da hotel ne bi uvedel tretjega predlaganega ukrepa. Količina plastičnih odpadkov bi se zmanjšala tudi pri kozmetičnih izdelkih za enkratno uporabo, saj devet hotelov ob vsakodnevnem čiščenju dodaja gostom nove kozmetične izdelke za enkratno uporabo. To seveda velja ob predpostavki, da hoteli ne bi uvedli prvega predlaganega ukrepa.

Peti ukrep se nanaša na pijačo dobrodošlice, kjer predlagam ukinitvev le te, oziroma uporabo steklene embalaže.

Pijačo dobrodošlico v obliki plastenke z vodo ponujajo trije hoteli. Peti ukrep je ukinitvev pijače dobrodošlice oziroma če hotel meni, da je pijača dobrodošlice za gosta dodana vrednost, je priporočljiv ukrep, da pijačo ponudi v stekleni embalaži glede na to, da je stopnja recikliranja stekla v Sloveniji 98,5 %, oziroma poskrbi, da, čeprav jo ponudi gostu v plastenki, je ta namenjena za recikliranje. Za hotele, ki imajo bar, je lahko alternativa ta, da pijačo dobrodošlice ponudijo gostu v hotelskem baru. Ob temu je priporočljivo, da mu tudi razložijo, zakaj jim dobrodošlico ponujajo v baru in jih s tem ozaveščajo ter spodbujajo k bolj odgovornem ravnanju med bivanjem v hotelu.

Šesti ukrep zadeva ponudbo izdelkov v mini baru, kjer predlagam manjše število izdelkov v plastični embalaži oziroma uporabo povratne steklene embalaže ali kartonaste embalaže.

Po kriterijih za kategorizacijo mora biti hotelska soba opremljena z mini barom, ki vsebuje pijačo in prigrizke, le v hotelih s petimi zvezdicami. V hotelih s štirimi zvezdicami ta kriterij zagotavlja tudi 16-urna postrežba pijač v baru. Po kriterijih za kategorizacijo v hotelih s tremi zvezdicami mini-bar ni obvezen (HotelStars.EU, 2018).

Šesti predlagani ukrep je torej uvedba povratne steklene embalaže pijač in kartonasta embalaža prigrizkov v mini-baru. Če se hotel za to ne bi odločil, pa bi bil predlagani ukrep vsaj zmanjšati število izdelkov v plastični embalaži.

Sedmi ukrep zadeva plastično embalažo kozarca za zobno ščetko v kopalnici, kjer predlagam prenehanje uporabe plastične embalaže.

Po kriterijih za kategorizacijo hotelov morajo hoteli s tremi, štirimi in petimi zvezdicami nuditi v kopalnici kozarec za zobno ščetko (HotelStars.EU, 2018).

Vsi hoteli nudijo v kopalnici steklene kozarce za zobne ščetke. V petih izbranih hotelih niso kozarci oviti v kakršnokoli embalažo, v dveh hotelih imajo kozarci plastičen pokrovček, v treh hotelih pa so kozarci oviti v plastično embalažo.

Sedmi predlagani ukrep je, da hoteli ponujajo steklene kozarce v kopalnicah brez plastične embalaže ali plastičnih pokrovčkov. Kozarci so lahko obrnjeni navzdol in postavljeni na papirnato podlago ali imajo papirnat pokrovček, da je lahko gost resnično prepričan v njihovo čistost.

Osmi ukrep je namestitev košev za ločevanje odpadkov v hotelskih sobah.

Noben obravnavani hotel nima v sobah nameščenih košev za ločevanje odpadkov. Kot osmi ukrep predlagam njihovo namestitev v hotelskih sobah, in sicer za embalažo, papir in steklo. Z ukrepom se količina plastičnih odpadkov ne bi zmanjšala, vendar bi se zmanjšalo število plastičnih odpadkov med mešanimi komunalnimi odpadki. Tako bi bilo več plastičnih odpadkov, namenjenih za recikliranje, in bi se posledično zmanjšalo število plastičnih odpadkov.

Investicija v nakup košev za ločevanje smeti bi hotelu predstavljala strošek, vendar bi se mu z večjo količino ločenih odpadkov znižalo število in strošek odvozov smeti. Za učinkovito ločevanje odpadkov gostov morajo biti o tem najprej podučeni zaposleni, ki spodbujajo goste k izvajanju ločevanja odpadkov. Na koših mora biti jasno zapisano, kaj sodi v določen koš, predvsem pa tisti odpadki, ki jih gostje v hotelski sobi najpogosteje ustvarjajo. Prav tako ni priporočljivo, da koši vsebujejo plastične vrečke za smeti, saj bi se tako količina plastičnih odpadkov še povečala. Ti ne potrebujejo kakršnekoli vrečke, če bi se odločili za ločevanje organskih odpadkov, bi priporočam bio-razgradljivo vrečko zaradi same čistoče koša. Prav tako bi potrebovali koše za ločevanje odpadkov na gospodinjskih vozičkih.

Deveti ukrep zadeva problematiko ozaveščanja zaposlenih, kjer predlagam, da hotel nameni več pozornosti ozaveščanju zaposlenih.

Rezultati raziskave so pokazali, da le štirje hoteli spodbujajo in izobražujejo zaposlene k manjši uporabi plastike in plastičnih odpadkov, to je predvsem v obliki delavnic in predavanj.

Deveti predlagani ukrep je torej večje ozaveščanje in usposabljanje zaposlenih na področju manjše uporabe plastike in manjšega ustvarjanja plastičnih odpadkov ter na splošno o okolju bolj prijaznem in odgovornem vedenju.

Deseti ukrep se nanaša na ozaveščanje gostov o problematiki plastičnih odpadkov, kjer predlagam izvajanje večjega ozaveščanja gostov.

Rezultati intervjujev so pokazali, da le trije hoteli spodbujajo goste k bolj ekološki rabi produktov v sobi. To počnejo z uporabo letakov, brošur in dopisov v sobi.

Drugi hoteli gostov ne spodbujajo k zmanjševanju ustvarjanja plastičnih odpadkov, v sobi nimajo brošur in jih zaposleni k temu ne spodbujajo.

Prvi korak desetega ukrepa se začne že, preden gost obišče hotel in je v fazi iskanja nastanitve na določeni lokaciji. Zato je priporočljivo, da ima hotel že na spletni strani informacije o tem, da si prizadeva k manjši porabi plastike in ustvarjanju plastičnih izdelkov. Tako ima na lastni spletni strani, spletni strani posrednikov ter tudi v fizični obliki, recimo v turističnih agencijah. V raziskavi, ki jo je izvedel International Hotels Environment Initiative (IHEI), so ugotovili, da kar 90 % hotelskih gostov raje biva v hotelih, ki so okoljsko ozaveščeni in izvajajo ukrepe, povezane s tem (Kularatne, Wilson, Månsson, Hoang & Lee, 2019). Tudi v raziskavi, izvedeni v hotelu s petimi zvezdicami na Malti, so po intervjujih z gosti ugotovili, da je velika večina gostov pozitivno naravnana k temu, da hotel izvaja okoljske ukrepe. Tega ne vidi kot odvzeto vrednost za ceno, ki jo je plačal, ampak pozitivno sprejema ukrepe, kot so prenehanje uporabe plastenek, plastičnih slamic ali ločevanje odpadkov in v tem ne vidijo težav (Camilleri-Fenech, Sola, Farreny & Durany, 2020).

Drugi korak pride na vrsto, ko gost opravi rezervacijo. Če jo opravi preko spleta, mu lahko v potrditvenemu elektronskemu sporočilu hotel poda informacije o ukrepih, ki jih izvaja, kako skrbi za okolje in ga pozove k sodelovanju in upoštevanju te.

Tretji korak je na vrsti, ko gost pride hotel in koristi storitev. V hotelu ga lahko k temu spodbujajo zaposleni, to je ob prijavi v hotel, z različnimi letaki in brošurami v sobi in kopalnici. To jim nakažejo tudi s koši za ločevanje odpadkov v skupnih prostorih ter v hotelskih sobah.

Ker so platenke ene izmed najpogostejših odpadkov, lahko goste spodbujajo k pitju vode iz pipe, ki je v Sloveniji pitna.

Če hotel uporablja dozirnike za tuš gele, lahko zraven postavi napis z mislijo, koliko stekleničk ni pristalo v odpadkih, za kar so jim npr. želve zelo hvaležne.

V povezavi s spodbujanjem gostov od zaposlenih je potrebno uvesti tudi prejšnji predlagani ukrep o usposabljanju in ozaveščanju zaposlenih.

V enajstem ukrepu predlagam ponudbo nakupa steklenice za večkratno uporabo. Platenke za vodo in druge pijače so bile navedene kot najpogostejši plastični odpadki, ustvarjeni od gostov v hotelskih sobah. Zato predlagam, da hotel ponudi nakup steklenice za vodo. Hotel se lahko poveže s slovenskimi podjetji, ki proizvajajo steklenice za večkratno uporabo, kot so podjetje: Equa d. o. o. ali Flaška d. o. o. ali pa se za nakup odloči drugje.

Hotel bi hkrati spodbujal uporabo steklenic za večkratno uporabo in za pitje vode iz pipe, ki je v Sloveniji pitna. Na steklenicah bi bil lahko znak hotela ali znak destinacije, v kateri se hotel nahaja. Tako bi nakup steklenice lahko promovirali tudi kot nakup spominka.

Če bi hotel želel, bi lahko steklenice ponujal gostom tudi brezplačno.

V **dvanajstem ukrepu** predlagam ponudbo nakupa nakupovalne vrečke za večkratno uporabo. Plastične vrečke so bile še en produkt, ki so bile navedene kot najpogostejši plastični odpadki v hotelskih sobah.

Predlagani ukrep je podoben enajstemu in deluje po enakem principu. Hoteli bi se lahko povezali s slovenskimi podjetji, kot je Frachella d. o. o., ki med drugim izdeluje tudi bombažne torbe, primerne za nakupovanje. Drugo podjetje pa je podjetje IN, d. o. o., najbolj poznano po blagovni znamki EKOvrečka.

Trinajsti ukrep se nanaša na ponudbo instant kave in čaja, kjer predlagam uporabo papirnate embalaže izdelkov oziroma ponudbo teh izdelkov v hotelskem baru ali kavarni.

Instant kavo in čaj v vrečkah ponuja polovica obravnavanih hotelov. Intervjuvanci pravijo, da gostje to v večini uporabljajo. Predlagani ukrep je, da hoteli to umaknejo iz ponudbe; če pa menijo, da bi s tem znižali dodano vrednost gostu, predlagam, da se odločijo za ponudbo, zapakirano v papirnato embalažo in namenjeno za recikliranje. Hoteli, ki imajo bar ali kavarno, jim lahko čaj in kavo enkrat dnevno brezplačno nudijo tam.

Poleg vse predlaganih ukrepov, menim, da je ključnega pomena povezovanje med deležniki v turizmu, in sicer na ravni destinacije in na ravni celotne Slovenije. Od turističnih nastanitev, dobaviteljev, občin, Slovenske turistične organizacije itd. To bi lahko dosegli z vključevanjem destinacij in turističnih nastanitev v Zeleno shemo slovenskega turizma. Sama turistična nastanitev s pridobitvijo okoljskega znaka začne poslovati bolj trajnostno in okolju prijazno. To lahko dosega tudi brez pridobitve enega od znakov, vendar menim, da bi samo povezovanje med deležniki lahko pripeljalo do velikih sprememb pri bolj trajnostnem in okolju prijaznem poslovanju v Sloveniji in v svetu.

6 DISKUSIJA

Rezultati raziskave kažejo, da se v hotelskih sobah ustvarja veliko plastičnih odpadkov, ki so v veliki meri v obliki plastike za enkratno uporabo. Ti izvirajo tako iz zunanega okolja kot tudi iz samega hotela. Torej odpadki, ki jih gost prinese v sobo, ter plastični odpadki, ki jih gost ustvari z uporabo izdelkov za enkratno uporabo, ki mu jih hotel ponuja v sobi. V osnovi vse odpadke ustvari gost, vendar pa nekatere odpadke ustvari izključno, ker mu jih hotel nudi na razpolago. Količine teh odpadkov se razlikujejo od gosta do gosta, velik pomen ima država, iz katere ta prihaja. Pravila, kdo ustvari več odpadkov, prostočasni ali poslovni gost, ni.

Respondenti menijo, da je največ plastičnih odpadkov zunanega izvora, torej jih gost prinese v sobo iz zunanega okolja. Največji delež predstavljajo plastenke, plastične vrečke ter embalaža hrane. Količine teh odpadkov se razlikujejo od posameznega gosta;

nekateri gostje ustvarijo več odpadkov, nekateri manj. Respondenti opažajo, da azijski gostje ustvarijo največ odpadkov, veliko več v primerjavi z domačimi gosti.

Plastični odpadki v hotelski sobi nastajajo tudi zaradi izdelkov za enkratno uporabo, ki jih hotel ponuja gostu. Najbolj problematična je kozmetika za enkratno uporabo, ki jo gostom ponuja kar 90 % hotelov v vzorcu, ob vsakodnevnem čiščenju jim te izdelke še dodajajo. To so geli za prhanje, šamponi za lase, losjoni za telo, v manjših plastičnih stekleničkah. V povprečju opažajo, da večina gostov te izdelke uporablja. Z ukinitvijo ponudbe kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo in alternativnimi večjimi dozirniki mil in gelov bi se količine plastičnih odpadkov znatno zmanjšale. To opažajo tudi mednarodne hotelske verige, ki so ta ukrep že sprejele. Plastični odpadki hotela se kažejo še v embalaži sobnih copat, izdelkov iz mini-bara, vrečk za smeti, ki jih ob vsakodnevnem čiščenju vedno zamenjajo, pijači dobrodošlice v platenkah, embalaži instant kave ter čajev in embalaži, v katero so oviti kozarci v kopalnici. Gost z uporabo izdelkov za enkratno uporabo, ki mu jih hotel ponuja, ustvarja plastične odpadke v sobi. Količine teh se razlikujejo od gosta do gosta, nekateri določene produkte uporabljajo, drugi ne.

Med epidemijo COVID-19 se je v hotelih spremenil način čiščenja, in sicer prenehali so s vsakodnevnim čiščenjem sob, v katerih so gostje bivali več dni. Sobe tako čistijo le na zahtevo gosta. Opažajo, da zaradi samega načina čiščenja ne nastaja več plastičnih odpadkov kot v preteklosti, prav tako le 40 % hotelov opaža minimalno količino zaščitne opreme, kot so maske, embalaže razkužila ali rokavice v koših za smeti. Po povedanem lahko sklenemo, da se poraba plastike v hotelskih sobah zaradi krize COVID-19 ne bo povečala, in sicer ne od hotela in ne od gostov.

Med hoteli je opaziti pomanjkanje ozaveščanja gostov o manjši uporabi in manjšem ustvarjanju plastičnih odpadkov, prav tako pa tudi pomanjkanje ozaveščanja in usposabljanja zaposlenih o odgovornem vedenju in načinih zmanjšanja uporabe plastike. Le trije hoteli spodbujajo goste k bolj odgovorni in ekološki uporabi izdelkov v hotelu. Usposabljanje zaposlenih o tej tematiki pa izvajajo le štirje hoteli. Kot že sprejete ukrepe so hoteli v večini navedli ločevanje odpadkov, vendar pa le na ravni celotnega hotela, noben hotel nima v sobah košev za ločevanje odpadkov, s katerimi bi lahko pripomogli k večji stopnji recikliranja odpadkov, poleg tega pa bi to bil tudi način ozaveščanja gostov.

6.1 Omejitve pri raziskovanju

Ključna omejitev v raziskavi, ki sem jo izvedla, je zagotovo vzorec, v katerega je bilo vključenih le deset hotelov v Sloveniji. Zaradi majhnega vzorca ne morem rezultatov iz raziskave posplošiti na celoten hotelski sektor v Sloveniji. V pričakovanju z nasprotnim, strokovno literaturo o uporabi plastike in plastičnih odpadkih v turizmu ali natančno v hotelih, ne obstaja veliko. To je predstavljalo eno od omejitev v mojem raziskovalnem delu. Izvedbo naloge mi je otežila tudi pandemija COVID-19. Prvi razlog je bil ta, da so bili intervjuji izvedeni po telefonu in sama nisem vstopila v hotelske sobe, mogoče zaradi

tega nisem dobila popolnih informacij. V času, ko sem izvajala intervjuje, je bila struktura gostov drugačna, kot je bila pred tem. Zaradi COVID-19 so bili od sredine marca do začetka junija hoteli zaprti, po tem pa so v hotelih prevladovali domači gostje. Pred epidemijo so v hotelih prevladovali tuji gostje in mogoče so bili tudi zaradi tega odgovori predvsem glede količine odpadkov, ki jih gostje ustvarijo v hotelskih sobah, drugačni. Kot omejitev lahko tudi navedem, da mogoče osebe, izbrane v vzorcu, nimajo vseh informacij o ukrepih, ki jih hotel izvaja ali jih namerava izvajati v prihodnosti. Čeprav je vzorec zajemal le deset hotelov, pa rezultati razkrivajo največje težave, s katerimi se ti srečujejo.

6.2 Priporočila za nadaljnje raziskovanje

Prvo priporočilo za nadaljnje raziskovanje bi bila izvedba kvantitativne raziskave, z natančnim merjenjem količine plastičnih odpadkov, to je v kilogramih, ki jih gostje ustvarijo v sobah. Prav tako bi bilo priporočljivo natančno meriti, katero vrsto plastičnih odpadkov gostje najpogosteje puščajo v hotelskih sobah ter v kakšnih količinah. Priporočljivo bi bilo tudi raziskati natančen izvor odpadkov v hotelskih sobah. Ali izvirajo iz hotela ali iz zunanjega okolja ter izmeriti količino, katerih je več.

Zanimivo bi bilo uvesti enega izmed predlaganih ukrepov in nato meriti rezultate z vidika zmanjšanja količine odpadkov, stroškov hotelskega podjetja ter kako bi gostje razumeli ta ukrep.

SKLEP

Temeljni namen magistrskega dela je bil z ustreznimi ukrepi prispevati k zmanjševanju količin ustvarjenih plastičnih odpadkov in porabe plastike gostov v hotelskih sobah. Uporaba plastike in ustvarjeni plastični odpadki obremenjujejo in onesnažujejo naše okolje, tako v morju kot na kopnem. Turizem je dejavnost, ki je oškodovana zaradi plastičnega onesnaževanja, hkrati pa tudi sama povzroča onesnaževanje, v največji meri z uporabo plastičnih izdelkov za enkratno uporabo.

V magistrskem delu sem si zastavila pet ciljev. Prvi cilj, s katerim sem želela izvedeti, kakšni so že obstoječi uspešni programi za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov v mednarodnih hotelskih verigah, sem dosegla v teoretičnem delu naloge. V tem delu sem opisala tudi uporabo plastike in njen vpliv na okolje, to je na splošno in posebej v turizmu. Sledila je vizija krožnega gospodarstva na področju plastike ter direktiva EU o plastiki za enkratno uporabo, ki ima velik vpliv tudi na turizem. Poleg tega sem opisala še dva okoljska znaka, model 5R in Zeleno shemo slovenskega turizma.

V empiričnem delu naloge sem s pomočjo metode delno strukturiranega intervjuja izvedla intervjuje z desetimi vodji gospodinjstev oddelkov v desetih slovenskih hotelih. Z

odgovori sem dosegla še druge cilje in odgovorila na raziskovalna vprašanja. Rezultati analize porabe plastike in plastičnih odpadkov v hotelskih sobah so pokazali, da je večina plastičnih odpadkov, ustvarjenih v hotelskih sobah, zunanjega izvora. Plastični odpadki izvirajo tudi iz samega hotela, in sicer z uporabo izdelkov, ki so na voljo gostu. Ti odpadki so predvsem v obliki embalaže kozmetičnih izdelkov za enkratno uporabo in odpadne plastične embalaže.

S pomočjo raziskave sem podala tudi ukrepe za zmanjševanje porabe plastike in ustvarjanja plastičnih odpadkov v hotelskih sobah in s tem tudi odgovorila na eno izmed raziskovalnih vprašanj. Ukrepi med drugim vključujejo odpravo izdelkov za enkratno uporabo, odvečne plastične embalaže ter boljše ozaveščanje zaposlenih in gostov. Menim, da bi hoteli te ukrepe lahko implicirali v svoje delovanje in s tem pripomogli k zmanjševanju problema nastajanja plastičnih odpadkov in negativnega vpliva na okolje.

LITERATURA IN VIRI

1. Alessi, E. & Di Carlo, G. (2018, junij). *Out of the plastic trap: Saving the Mediterranean from plastic pollution*. Pridobljeno 15. marca 2020 iz http://awsassets.panda.org/downloads/a4_plastics_med_web_08june_new.pdf
2. Bauske, B., Von Münchhausen, M., Plitharas, A. & Tsoukalas, K. (2019, november). *Stop the flood of plastic - Effective measures to avoid single-use plastics and packaging in hotels*. Pridobljeno 15. marca 2020 iz https://mobil.wwf.de/fileadmin/fm-wwf/Publikationen-PDF/WWF_Plastikstudie_Hotelm%C3%9Fnahmen_eng.pdf
3. Bregar L., Ograjenšek I. & Bavdaž M.(2005): *Metode raziskovalnega dela za ekonomiste*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. Camilleri-Fenech, M., Sola, J. O., Farreny, R. & Durany, X. G. (2020). A snapshot of solid waste generation in the hospitality industry. The case of a five-star hotel on the island of Malta. *Sustainable Production and Consumption*, 21, 104-119.
5. European commission. (2010). *Being wise with waste: the EU's approach to waste management*. Pridobljeno 15. marca 2020 iz https://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/WASTE_BROCHURE.pdf
6. European Commission. (2013). *Best Environmental Management Practice in THE TOURISM SECTOR: Waste prevention*. Pridobljeno 15. marca 2020 iz <https://ec.europa.eu/environment/emas/takeagreenstep/pdf/BEMP-6.1-FINAL.pdf>
7. European Commission. (2017, februar). *EU Ecolabel Tourist Accommodation: User Manual*. Pridobljeno 8. junija 2020 iz https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/TA_UM-final-2018.pdf
8. Evropska komisija. (2018). *Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. Evropska strategija za plastiko v krožnem gospodarstvu*. Pridobljeno 7. marca 2020 iz <https://eur->

- lex.europa.eu/resource.html?Uri=cellar:2df5d1d2-fac7-11e7-b8f5-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF
9. Evropska komisija. (brez datuma). *Vrste predpisov EU*. Pridobljeno 19. maja 2020 iz https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_sl
  10. Evropska unija. (2019, 7. marec). *Uredbe, direktive in drugi akti*. Pridobljeno 19. maja 2020 iz https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_sl#direktive
  11. Evropski parlament. (2019a, 27. marec). *Parlament potrtil prepoved plastike za enkratno uporabo do leta 2021*. Pridobljeno 5. marca 2020 iz <https://www.europarl.europa.eu/news/sl/press-room/20190321IPR32111/parlament-potrtil-prepoved-plastike-za-enkratno-uporabo-do-leta-2021>
  12. Evropski parlament. (2019b, 12. junij). *DIREKTIVA (EU) 2019/904 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 5. Junija 2019 o zmanjšanju vpliva nekaterih plastičnih proizvodov na okolje*. Pridobljeno 19. maja 2020 iz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?Uri=CELEX:32019L0904&from=EN>
  13. Garcés-Ordóñez, O., Espinosa, L. F., Cardoso, R. P., Cardozo, B. B. & Anjos, R. M. (2020). Plastic litter pollution along sandy beaches in the Caribbean and Pacific coast of Colombia. *Environmental Pollution*, 267, 115495.
  14. Greco, G., Cenciarelli, V. G. & Allegrini, M. (2018). Tourism's impacts on the costs of municipal solid waste collection: Evidence from Italy. *Journal of Cleaner Production*, 177, 62-68.
  15. Green Key. (2019). *Green Key hotel criteria and explanatory notes*. Pridobljeno 8. junija 2020 iz <https://static1.squarespace.com/static/55371f97e4b0fce8c1ee4c69/t/5e4d3307096b7a05929accac/1582117647086/Green+Key+hotel+criteria+explanatory+notes+2016-2021+revision+2018.pdf>
  16. Hilton. (2018, 23. maj). *Hilton Calls Time on Plastic Straws*. Pridobljeno 1. marca 2020 iz <https://newsroom.hilton.com/corporate/news/hilton-calls-time-on-plastic-straws>
  17. Hilton. (2019). *TRAVEL WITH PURPOSE: Hilton 2019 Corporate Responsibility Report*. Pridobljeno 25. maja 2020 iz <file:///C:/Users/Ne%C5%bea/Documents/Hilton-2019-CR-Report.pdf>
  18. Hotelstars.EU. (2018, 4. april). *Kriteriji za kategorizacijo: HOTEL*. Pridobljeno 17. oktobra 2020 iz https://www.uradni-list.si/files/RS_-2018-022-00951-OB~P001-0000.PDF
  19. Hughes, K. (2020, 6. maj). *Protector or polluter? The impact of COVID-19 on the movement to end plastic waste*. Pridobljeno 8. junija 2020 iz <https://www.weforum.org/agenda/2020/05/plastic-pollution-waste-pandemic-covid19-coronavirus-recycling-sustainability/>
  20. International tourism partnership. (2008). *Environmental management for hotels: the industry guide to sustainable operation*. Pridobljeno 14. marca 2020 iz <https://www.greenhotelier.org/wp-content/uploads/2014/09/4-waste-for-web-1-1.pdf>

21. Kassam, A. (2020, 8. junij). *'More masks than jellyfish': coronavirus waste ends up in ocean.* *The Guardian*. Pridobljeno 11. junija 2020 iz https://www.theguardian.com/environment/2020/jun/08/more-masks-than-jellyfish-coronavirus-waste-ends-up-in-ocean?fbclid=iwar1ezpi3gr20cjx7_arudtrdpwrihlx8ddhsywf19geftgx9vi2cnxqwwci
22. Marriott International. (2019a). *2019 Serve 360 Report: Sustainability and Social Impact at Marriott International.* Pridobljeno 1. marca 2020 iz http://serve360.marriott.com/wp-content/uploads/2019/09/2019_Serve_360_Report.pdf
23. Marriott International. (2019b, 28. avgust). *Marriott International To Eliminate Single-Use Shower Toiletry Bottles From Properties Worldwide, Expanding Successful 2018 Initiative.* Pridobljeno 1. marca 2020 iz <https://news.marriott.com/news/2019/08/28/marriott-international-to-eliminate-single-use-shower-toiletry-bottles-from-properties-worldwide-expanding-successful-2018-initiative>
24. Marriott International. (brez datuma). *2025 Sustainability & Social Impact Goals.* Pridobljeno 16. oktobra 2020 iz http://serve360.marriott.com/wp-content/uploads/2019/10/Serve-360-goals-page-tabloid_2-updated-20180916-English.pdf
25. Mateu-Sbert, J., Ricci-Cabello, I., Villalonga-Olives, E. & Cabeza-Irigoyen, E. (2013). The impact of tourism on municipal solid waste generation: The case of Menorca Island (Spain). *Waste Management*, 33(12), 2589-2593.
26. Monella, M. L. (2020, 13. maj). Will plastic pollution get worse after the COVID-19 pandemic? *Euronews*. Pridobljeno 10. junija 2020 iz <https://www.euronews.com/2020/05/12/will-plastic-pollution-get-worse-after-the-covid-19-pandemic>
27. Munoz, E. & Navia, R. (2015). Waste management in touristic regions. *Waste Management & Research*, 33(7), 593–594.
28. Nacionalni inštitut za javno zdravje. (2020, 2. september). *Higienska priporočila pri izvajanju turistično-gostinske dejavnosti za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-cov-2.* Pridobljeno 17. oktobra 2020 iz https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/higienska_priporocila_pri_izvajanju_turisticno-gostinske_dejavnosti_za_preprecevanje_sirjenja_okuzbe_s_sars-cov-2.pdf
29. Plasticseurope. (2020). *What are plastics?* Pridobljeno 8. maja 2020 iz <https://www.plasticseurope.org/en/about-plastics/what-are-plastics>
30. Scandic. (2018, 28. maj). *Scandic Hotels to stop using plastic straws and cocktail sticks.* Pridobljeno 25. maja 2020 iz <https://www.scandichotelsgroup.com/media/press-releases/2018/scandic-hotels-to-stop-using-plastic-straws-and-cocktail-sticks/>
31. Scandic. (2019). *Annual & Sustainability report 2019.* Pridobljeno 26. maja 2020 iz <https://www.scandichotelsgroup.com/files/mfn/Main/13379/3119352/1253212.pdf>

32. Schnurr, R. E., Alboiu, V., Chaudhary, M., Corbett, R. A., Quanz, M. E., Sankar, K. & Walker, T. R. (2018). Reducing marine pollution from single-use plastics (SUPs): A review. *Marine Pollution Bulletin*, 137, 157-171.
33. Singh, N., Cranage, D. & Lee, S. (2014). Green strategies for hotels: Estimation of recycling benefits. *International Journal of Hospitality Management*, 43, 13-22.
34. Slovenska turistična organizacija. (2010, avgust). *Priročnik za hotele za razvoj trajnostnih poslovnih modelov*. Pridobljeno 6. marca 2020 iz <https://www.radolca.si/media/slo%20GREEN/Prirocnik%20za%20hotele%20za%20razvoj%20trajnostnih%20poslovnih%20modelov.pdf>
35. Slovenska turistična organizacija. (2020a). *Turizem v številkah*. Pridobljeno 18. oktobra 2020 iz <https://www.slovenia.info/sl/poslovne-strani/raziskave-in-analize/turizem-v-stevilkah>
36. Slovenska turistična organizacija. (2020b, januar). *Pridobitev, vzdrževanje in obnova znaka SLOVENIA GREEN: Priročnik*. Pridobljeno 22. aprila 2020 iz https://www.slovenia.info/uploads/zelen_a_shema/2020/prirocnik/prirocnik_za_pridobitev_vzdrzevanje_in_obnovo_znaka_slovenia_green_2020.pdf
37. Slovenska turistična organizacija. (brez datuma). *Zelena shema slovenskega turizma*. Pridobljeno 28. maja 2020 iz https://www.slovenia.info/sl/poslovne-strani/zelen_a_shema-slovenskega-turizma
38. The One Planet Network. (2020, 13. februar). *Global Tourism Plastics Initiative*. Pridobljeno 29. februarja 2020 iz <https://www.oneplanetnetwork.org/sustainable-tourism/global-tourism-plastics-initiative>
39. TUI Group Sustainable Development. (2019, februar). *Plastic reduction guidelines for hotels*. Pridobljeno 3. marca 2020 iz https://www.tuigroup.com/damfiles/default/downloads/plastic_reduction_guide.pdf-2f4f4f0e2278382fcd50d9a530985b84.pdf
40. Veal, A. J. (2011). *Research Methods for Leisure and Tourism: A Practical Guide*. Harlow: Prentice Hall.
41. World Health Organization. (2020, 31. marec). *Operational considerations for COVID-19 management in the accommodation sector*. Pridobljeno 8. junija 2020 iz <https://www.satsa.com/wp-content/uploads/WHO-2019-ncov-Hotels-2020.1-eng.pdf>
42. Xanthos, D. & Walker, R. T. (2017). International policies to reduce plastic marine pollution from single-use plastics (plastic bags and microbeads): A review. *Marine Pollution Bulletin*, 118(1-2), 17-26.

PRILOGE

Priloga 1: Vprašalnik za intervjuje

Pozdravljeni, lepo se vam zahvaljujem, ker ste se odzvali povabilu na intervju in si vzeli čas. Najprej bi se vam rada predstavila, opisala magistrsko delo in kako bo intervju potekal.

Sem Neža Batagelj, študentka podiplomskega študija na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, smer turizem. Moje magistrsko delo nosi naslov Analiza ukrepov za zmanjševanje plastičnih odpadkov v hotelskih sobah. Namen naloge je z ustreznimi ukrepi prispevati k zmanjševanju količin ustvarjenih plastičnih odpadkov in porabe plastike v hotelskih sobah s strani gostov. Z vašo pomočjo bi si rada ustvarila podrobno sliko, kakšni odpadki nastajajo v hotelskih sobah in od kod izvirajo. Intervju je sestavljen iz štirih sklopov vprašanj, in sicer o čiščenju sob, o opreми sob in o odpadkih v sobi, v kopalnici ter o že morebitnih sprejetih ukrepih za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov v hotelu. Če nimate dodatnih vprašanj, predlagam, da začneva intervju.

Čiščenje

1. Ali čistite sobe vsak dan, čeprav so gostje v sobi več dni?
2. Ali se v sobah nahajajo koši za ločevanje odpadkov?
3. Ali imate v koših za smeti plastično vrečko in ali jo zamenjate pri vsakem čiščenju sob?
4. Katere plastične odpadke najdete v sobah in katerih je največ, npr. plastenke, embalaža hrane itd.?
5. O kakšnih količinah govorimo? So koši za smeti polni?
6. Ali so smeti v večini uvožene, jih gostje prinesejo s sabo ali izvirajo iz sobe oz. hotela? Katerih je več?
7. Ali se je vaš postopek čiščenja med epidemijo koronavirusa spremenil? Če je vaš odgovor da, kako se je spremenil.
8. Ali se v sobah ustvarja več plastičnih odpadkov zaradi pandemije in novega načina čiščenja?
9. Ali lahko navedete, kje je več plastike v hotelskih sobah (primeri) zaradi epidemija koronavirusa (gre za plastiko, ki jo je mogel hotel uvesti zaradi novega režima)?
10. Najdete več plastičnih odpadkov, ustvarjenih od gostov, kot so zaščitne maske, rokavice, embalaže razkužil itd.?

Soba

1. Ali ponujate v sobah kozarce in iz česa so narejeni? Ali so oviti v embalažo?
2. Ali gostom ponujate instant kavo/čaj zapakirano v vrečke? Ali gostje v večini to uporabljajo?
3. Ali v sobah ponujate sobne copate in kako so zapakirani?
4. Ali so sobe opremljene z mini-barom in kaj lahko gostje v njem najdejo? Ga gostje v večini uporabljajo? Ali pustijo odpadke v sobi, npr. plastenke, embalaže hrane?
5. Imate tudi kadilske sobe? Če je odgovor da, ali gostje puščajo cigaretno ogorke v sobi in koliko je teh sob?
6. Ali imate zaradi koronavirusa manj stika z gosti in kje točno se ustvari dodatna količina plastike? (konkretni primeri)?

Kopalnica

1. Ali gostom ponujate kozmetiko za enkratno uporabo in kaj jim ponujate, npr. gel za prhanje, šampon, balzam, vatirane palčke, kapa za tuširanje itd.? So ti izdelki zapakirani v plastično embalažo?
2. Ali te izdelke gostje v večini uporabljajo?
3. Ko čistite sobe gostom, ki v njih bivajo več dni, ali tudi takrat zamenjate celotno kozmetiko za enkratno uporabo ali samo tiste produkte, ki so jih gostje porabili?
4. V kaj je zapakirana kozmetika za enkratno uporabo?
5. Ali ponujate v kopalnici kozarce? Iz česa so narejeni? So oviti v embalažo?

Ukrepi

1. Ali ste v hotelu že uvedli kakršnekoli ukrepe za zmanjševanje količin plastičnih odpadkov ali na splošno uporabe plastike?
2. Ali je hotelsko podjetje organiziralo za zaposlene kakšno predavanje na temo zmanjševanja uporabe plastike? So vam dali napotke, kako zmanjšati uporabo plastike in nastajanja plastičnih odpadkov?
3. Ali goste spodbujate k zmanjševanju ustvarjanja plastičnih odpadkov v sobah, npr. imate v sobah kakšne brošure? Ali zaposleni spodbujajo goste k temu?